

Eindverslag

Themagroep Onderdak

Deelnemers

Wijkgemeente De Bleek

Wijkgemeente Grote Kerk

Wijkgemeente NOACH

Wijkgemeente Pniël

Jan Aanstoot
Hans Veldhuis
Kees Blok
Hans Engberts
Susan van Harlingen
Ad Smits
Bouwe Hellema
Siemen Albada
Jerry van den Bos

April 2022

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en Advies	4
Samenvatting	4
Advies	5
Hoofdstuk 1 Opdrachtomschrijving en werkwijze	7
Inleiding	7
Probleembeschrijving	8
Probleemstelling en Opdrachtomschrijving	8
Budget	9
Werkwijze	9
Hoofdstuk 2 Activiteiten en benodigde ruimtes	12
Eisen en wensen	12
Ruimtebehoefte	12
Hoofdstuk 3 Huidige gebouwen, inventarisatie en waardering	15
Historie van de gebouwen	15
Historie Grote Kerk, 't Kolkje en De Schouw	15
Historie Pniëlkerk	15
Gebouw De Bleekkerk en de voorgeschiedenis van de Oecumenische Gemeente De Bleek	16
Geschiedenis kerkzaal Schelfhorst: nu NOACH: Noord Oost Almelo Christus Heer	17
Inventarisatie van de ruimtes in de diverse gebouwen	19
Criteria en weging kerkgebouwen	19
Los laten en opnieuw beginnen in Almelo	19
Visitatie	20
Waarderingslijst	20
Waardering van de gebouwen	21
Bleekkerk	21
Grote Kerk (incl. De Schouw)	22
Pniëlkerk	23
NOACH	24
Conclusies van de waardering gebouwen	24
Hoofdstuk 4 Inventarisatie Financieel resultaat Gebouwen	26
De Bleek	26
Grote Kerk, t Kolkje en De Schouw	26
Pniël	29
NOACH	30

Samenvatting financieel resultaat gebouwen	31
Meerjarenonderhoudsplannen	32
Taxatie van de gebouwen	33
Conclusies financiële resultaten	33
Onderzoek technische staat van de gebouwen Pniël, Grote Kerk en de Bleekkerk	34
Hoofdstuk 5 Gesprekken met belanghebbenden	35
Stichting Vrienden van de Pniël	35
Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen	36
College van Kerkrentmeesters	38
Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein	39
Stichting De Schouw	40
Gemeente Almelo	41
Raad van Kerken	43
Overleg Onderdak, CvK en CCBB	43
BIJLAGEN	44
Bijlage 1 Invloed uitkomsten themagroepen op de keuze van gebouwen	44
Themagroep Identiteit en Pluriformiteit	44
Themagroep Gemeenteopbouw en Leren	45
Themagroep Pastoraat en Dienen	45
Themagroep Jeugd en Jongvolwassenen	46
Themagroep Bestuur en Organisatie	47
Bijlage 2 samenvatting/commentaar rapport SBM: inventarisatie kerkgebouwen PGA	48

SAMENVATTING EN ADVIES

Samenvatting

De themagroep Onderdak heeft naar aanleiding van de probleembeschrijving en de opdracht betreffende de (gebouw)kosten de volgende probleemstelling opgesteld: *Formuleer een advies voor de Algemene Kerkenraad (AK) op basis waarvan zij een besluit kan nemen op welke wijze Onderdak vorm kan worden gegeven, zodat de PGA haar opdracht 'kerk te zijn' kan uitvoeren. Hierbij dient een budget in acht te worden genomen van € 50.000.*

(Dit budget is later teruggebracht naar € 40.000)

Hoewel de themagroep niet systematisch via makelaars en lokale kerken heeft gezocht naar alternatieven voor de huidige bij de PGA in gebruik zijnde gebouwen is niet gebleken (ook niet na gesprekken met de Raad van Kerken te Almelo), dat in de nabije toekomst kerkelijke goederen voor de PGA beschikbaar komen. Dit kan evenwel gelet op het proces van kerkverlating en vergrijzing binnen enkele jaren anders komen te liggen.

In andere steden hebben soortgelijke themagroepen gekozen voor nieuwbouw of andere niet-kerkelijke goederen om te bouwen tot kerkelijk centrum.

De themagroep heeft na ampel beraad besloten niet op zoek te gaan naar niet-kerkelijk onroerend goed om te bezien of daar mogelijkheden zijn om de PGA nieuwe stijl vorm te geven. De argumenten van 'herkenbaarheid als kerk', zoals verwoord in het landelijke PKN rapport 'Speelruimte gezocht' uit 2021, zijn daarbij leidend geweest. Dit rapport vermeldt de mogelijke criteria die van toepassing zouden kunnen zijn bij de keuze voor kerkgebouwen en is van grote waarde geweest bij het formuleren van een advies.

Tevens is nieuwbouw niet als mogelijkheid meegenomen. Niet alleen vergt zo'n proces heel veel tijd en leidt dus tot onzekerheid, maar ook is de aanwezigheid van kwalitatief goede kerkelijke goederen leidend geweest om dit pad niet op te gaan.

De financiële kant voor de keuze van gebouw(en) is niet het belangrijkste geweest, maar de randvoorwaarde van € 50.000 voor de jaarlijkse huisvestingskosten, die door de Algemene Kerkenraad werd gesteld, is uiteraard wel in acht genomen. Deze randvoorwaarde werd in de looptijd van het project, mede gelet op de afgezonderde positie van wijkgemeente De Ontmoeting, teruggebracht naar € 40.000.

De themagroep heeft een werkwijze ontwikkeld waarbij op basis van tien gewogen criteria een waardering is gegeven over zes mogelijkheden. Deze mogelijkheden zijn uitputtend beschreven in hoofdstuk 3. Alle acht leden hebben daaraan deelgenomen. Het resultaat is een score van hoog naar laag.

Advies

De themagroep bestaat uit negen leden uit vier wijken (zie ook de voorpagina). Afgesproken is dat elke wijk twee stemmen kan uitbrengen voor het advies.

De themagroep is niet gekomen tot een eensluidend advies. Om die reden geeft de themagroep meerdere adviezen met de volgende stemverdeling

- De **meerderheid** van vijf stemmen meent dat, gelet op de gekozen werkwijze, de keuze eenduidig richting Grote Kerk gaat in verbinding met de Schouw. Financieel is dat ook een sterke keuze, mede gelet op de garantie voor het groot onderhoud, die de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein biedt. Ook de technische 'update' (Hoofdstuk 4) blijft binnen de perken, maar geeft minder energieopbrengst dan bij de andere gebouwen. Een overloop, indien meer faciliteiten worden benodigd, kan gevonden worden bij de Bleek. De argumenten voor deze keuze staan breed uitgemeten in hoofdstuk 3. De lasten voor de PGA voor deze optie zijn € 20.900 op jaarbasis (2018-2020).
- De **minderheid** van drie stemmen in de themagroep meent, los van de gekozen werkwijze, dat een andere oplossing moet worden gekozen.
 - Eén stem adviseert de Bleek te betrekken in samenhang met de Schouw; kosten voor de PGA € 30.243 (basis 2018-2020). Deze optie te realiseren in een traject van maximaal 7 jaar, de termijn waarbinnen de huidige koster/beheerder met pensioen gaat. Stapsgewijs kan dan afstand worden gedaan van de Pniëlkerk, de NOACH en de Grote Kerk.
 - Twee stemmen zijn voor het (per direct) afstand te doen van de Grote Kerk, de Schouw en de parkeerplaatsen en de NOACH, de Pniël en de Bleekkerk aanhouden. Na circa 7 jaar (pensionering koster) kan een besluit worden genomen één of meerdere van deze kerken af te stoten. De kosten per gebouw zijn voor de PGA in die zeven jaren respectievelijk € 23.080, € 21.700 en € 20.000 (basis 2018-2020).

De leden van het laatst genoemde advies kijken met name naar de spreiding van kerkleden over Almelo via de postcodes van de adressen van die leden. De geadviseerde technische 'update' is financieel aanzienlijk, maar de energieopbrengst is hoger dan bij het meerderheidsadvies.

Zowel de meerderheid als de minderheid komen tot dit advies na consultatie van diverse experts en betrokkenen, zoals besturen van betrokken stichtingen, het College van Kerkrentmeesters, de Raad van Kerken, de Gemeente Almelo, de Classicale Commissie voor Behandeling van Beheerszaken en het technisch adviesbureau SBM Vastgoedmanagers BV.

De themagroep is van mening, dat de suggesties van de overige vijf themagroepen in het Project Loslaten en Opnieuw Beginnen, sporen met de gemaakte keuze. De themagroep is van mening dat, binnen het financiële kader, nauwelijks ruimte is voor pastorale en/of diaconale centra in de periferie van de stad, zoals de themagroep Diaconaat en Pastoraat voorstelt. Dit zal een kostenpost zijn van minimaal € 7.500 (2 dagen á € 75 per dag gedurende 50 weken) per centrum. Als de AK daarvoor kiest, zal extra budget moeten worden vrijgemaakt.

De leden van de themagroep hebben hun advies en de wijze waarop het tot stand is gebracht en vervolgens verwoord aan een aantal individuele derden -geen gemeentelieden- voorgelegd om te zien of de gehanteerde werkwijze en het advies de toets van redelijkheid kan doorstaan. Dat bleek het geval en dat geeft de themagroep de overtuiging dat geen feiten of meningen, overtuigingen dan wel andere zaken over het hoofd zijn gezien en dat het betoog logisch is te volgen ook door hen die geen enkele binding met de PGA hebben.

Het is nu echter van groot belang dat gemeenteleden door de wijkkerkenraden worden meegenomen in dit proces van loslaten en opnieuw beginnen, om allen op zorgvuldige wijze vertrouwd te maken met de richting die we als protestantse gemeente in Almelo inslaan en daarmee eindigt dan ook de taak van de themagroep Onderdak.

Hoofdstuk 1 OPDRACHTOMSCHRIJVING EN WERKWIJZE

Inleiding

Uit het rapport “Speelruimte gezocht – Protestantse visie op kerkgebouwen”, een korte weergave:

Een kerkgebouw dient de kerkelijke gemeente voor kerkdiensten. De liturgie wordt gevierd en is beschikbaar voor allerhande andere kerkelijke activiteiten. De huisvesting moet passen bij de behoefte. Vaak wordt die behoefte afgemeten aan het aantal gemeenteleden en het kerkbezoek. Zo kan een kerk te klein worden, maar ook (en dat gebeurt vaker) te groot. Het kan ongemakkelijk voelen om als kleine gemeente te kerken in een te groot gebouw. Het gebouw kan een te ruime jas worden, zowel liturgisch, praktisch als financieel. Relevant is dan ook de vraag: wat is het alternatief? Wat zijn de mogelijkheden om het gebouw aan te passen? Kan de ruimte geschikt worden gemaakt voor het vieren van de liturgie in de nieuwe context? Kan de inrichting van kerkzaal en bijbehorende ruimtes geschikt worden gemaakt voor nevengebruik?

Elk gebouw heeft een ontstaansgeschiedenis en een ‘ziel’ die daarmee samenhangt. Tegelijk gaat de tijd verder en vraagt het christelijke gemeente zijn van vandaag en het mogelijk gebruik door derden veelal om aanpassingen. Wat verlies je als je het kerkgebouw afstoot? Wat win je als je één of meerdere wijkgemeenten samenvoegt en samen verder gaat, een kleiner onderkomen zoekt, een huisgemeente wordt wellicht?

Een kerkgebouw heeft ook een bedrijfsmatige kant: je wilt dat inkomsten en uitgaven met elkaar in balans zijn. Als het aantal gemeenteleden afneemt en daarmee ook de financiële bijdragen, dan vraagt dat erom de tering naar de nering te zetten. Mogelijk dat er vermogen is om onderhoud en exploitatie van het kerkgebouw nog jaren uit te voeren. De vraag is dan: hoeveel geld geven we naar verhouding uit aan ons kerkgebouw? En hoe beoordelen we dat? Zouden we als gemeente eventueel andere dingen met dat geld kunnen of moeten doen? En ook: hoe ziet onze gemeente er over 10-20 jaar uit? Kan en wil zij dan de kosten van het kerkgebouw nog opbrengen? Of kunnen we daar beter al op anticiperen? Als de behoefte (aan de ruimte die het kerkgebouw biedt) afneemt, dan kan een kerkenraad de keuze maken ervoor te zorgen dat het aanbod weer gaat passen bij de vraag. Dat kan betekenen dat gebouwen worden verkocht. Idealiter levert dat voldoende op ter versterking van de eigen financiële positie (door extra eenmalige inkomsten en/of verlaging van de lasten).

Een belangrijke, zo niet de belangrijkste functie van een kerkgebouw is ruimte bieden aan de eredienst. In het ontwerp van de ruimte en het interieur van iedere kerk komt dit ook tot uitdrukking. Het gebouw doet als het ware mee met de liturgie. Dat begint vaak al buiten. De vorm van het gebouw, bouwkundige details en de plaatsing van de ramen. Binnen gaat het om de indeling, zoals de plaats van het liturgisch centrum, interieurelementen, kerkelijke kunst en glas-in-loodramen. De bouwers en architecten hebben daarmee uitdrukking gegeven aan het karakter en de bedoeling van het gebouw. Dat is een belangrijk uitgangspunt, en je moet er als gemeente bijvoorbeeld rekening mee houden bij het gebruik. Tegelijk verandert ook de liturgie. De manier waarop de eredienst gevierd wordt is niet

onveranderlijk, gaat mee met de tijd waarin wij leven en geloven. Het ligt voor de hand om als gemeente af en toe na te gaan: past de ruimte waarin wij vieren (nog) bij de wijze waarop wij als gemeente van Christus de eredienst vorm en inhoud geven?

Probleembeschrijving

De Protestantse Gemeente Almelo (PGA) kampt met een (sterk) teruglopend ledenaantal. Dit betekent dat de inkomsten in de vorm van kerkelijke bijdragen teruglopen. De PGA zal een besluit moeten nemen op welke wijze de kosten kunnen worden verlaagd, zodat ook in de toekomst een levende kerkgemeenschap in Almelo zal kunnen worden onderhouden. Hierbij zijn pastoraat en diaconaat de kernactiviteiten. In de huidige omstandigheden zijn de kosten van de gebouwen te hoog om aan de kernactiviteiten voldoende aandacht te kunnen geven. De PGA heeft daarom besloten dat op de kosten van onderdak sterk moet worden bezuinigd.

Probleemstelling en Odrachtomschrijving

De **probleemstelling** voor de Themagroep Onderdak:

Formuleer een advies voor de Algemene Kerkenraad (AK) op basis waarvan zij een besluit kan nemen op welke wijze Onderdak vorm kan worden gegeven, zodat de PGA haar opdracht 'kerk te zijn' kan uitvoeren. Hierbij dient een budget in acht te worden genomen van € 50.000.

Eerst is, los van het denken aan bestaande kerkgebouwen, een pakket van eisen nodig voor toekomstige huisvesting.

- Cruciale vraag daarbij is ook of we gaan voor 1 gebouw op 1 plek, of dat er meerdere locaties nodig zijn om de doelstellingen van de gemeente te realiseren.
- Dromen is goed, maar voor het eindplaatje ligt het jaarbudget wel min of meer vast.
- Tegelijkertijd is het zaak het huidige in bezit zijnde vastgoed in kaart te brengen:
- Wat zijn de beschikbare ruimten
- Wat zijn de huidige exploitatiekosten
- Wat zijn de mogelijke opbrengsten van gebouwen bij verkoop.
- ?

Hierbij is een goede samenwerking met het College van Kerkrentmeesters nodig.

Ondertussen zullen meerdere scenario's moeten worden gedefinieerd. En een volgende stap, nadat bovengenoemde allemaal geïnventariseerd is, start de 'confrontatie' van het pakket van eisen met de mogelijkheden in de huidige in bezit zijnde gebouwen en eventuele andere mogelijkheden van huur, nieuwbouw of aankoop. Ook geografische ligging en duurzaamheid (!) spelen hierbij een rol.

In scenario's waar sprake is van onderdak in een bestaand gebouw, is het zaak de eventuele benodigde aanpassingen (per gebouw) in kaart te brengen, te begroten en van een planning te voorzien. Daar ontstaat dan per scenario ook een overall financieel plaatje voor de hele huisvestingstransitie.

Vragen die kunnen helpen bij het gesprek - Hoe ziet het onderdak van de kerk van de toekomst eruit (los van huidige gebouwen)?

- Wat is nodig?
- Waar is dat onderdak?

- Wanneer maken we gebruik van dat onderdak?
- Hoe vaak maken we gebruik van dat onderdak?
- Kun je ook zonder onderdak kerk zijn?
-?

In het advies zien we graag een verslag van bovengenoemde inventarisaties en analyses en de uitkomst daarvan.

Budget

Door de AK / Stuurgroep is in eerste instantie een budget vastgesteld van € 50.000 per jaar voor de kosten van de gebouwen. Daarbij dienen de kansen om met gebouwen geld te genereren goed in kaart te worden gebracht. In de brief, namens de Stuurgroep gestuurd door de projectleider Jan Boer, d.d. 28 november 2021 is het jaarbudget teruggebracht tot **€ 40.000** met het dringend verzoek te onderzoeken welke oplossingen mogelijk zijn voor een nog veel lager budget.

De verlaging van het budget heeft twee redenen:

1. Een deel van de wijkgemeente 'De Ontmoeting' vertrekt definitief uit de PGA en vormt een eigen gemeente.
2. De predikantsformatie staat fors onder druk, waardoor extra budget moet worden vrijgemaakt om de formatie enigszins op peil te houden.

Werkwijze

De themagroep heeft zich in haar eerste vergadering gebogen over de wijze waarop het advies inzake Onderdak tot stand moet komen. Conform de opdracht is een eerste inventarisatie gemaakt van de benodigde infrastructuur, gebaseerd op de huidige activiteiten van de vier betrokken wijkgemeenten. Met de inbreng van de andere vijf themagroepen, is later, in hoofdstuk 2, de totale ruimtebehoefte vastgesteld.

Het nieuw bouwen van een kerk met voldoende bijzalen, zoals elders wel is gelukt, is niet kansrijk. Immers de Bleekkerk is niet van de PGA, maar van de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen. De verkoopwaarde van de Grote Kerk is praktisch nihil. In wijkcentrum De Schelf is de kerkzaal van NOACH eigendom van de PGA, inclusief de grond, kadastraal bekend als sectie M nr. 999. Onduidelijk is nog wat de eventuele verkoopwaarde van NOACH is. De Pniëlkerk blijft over als interessant complex voor verkoop. De stichtingskosten van een nieuw gebouw overstijgen de mogelijke naar alle waarschijnlijkheid verkoopopbrengst van de Pniëlkerk. Nog daargelaten dat een dergelijk project van ontwikkelen en realiseren al gauw de vier á vijf jaar overstijgt. Redenen waarom deze optie verder niet is meegenomen. Dezelfde argumenten hebben geleid binnen de themagroep tot de stelling dat een taxatie geen zinvolle gegevens oplevert voor het maken van een keuze.

Hoewel de themagroep niet systematisch, via makelaars en lokale kerken, heeft gezocht naar alternatieven voor de huidige, bij de PGA in gebruik zijnde, gebouwen, is niet gebleken, ook niet na gesprekken met de Raad van kerken te Almelo, dat in de nabije toekomst kerkelijke goederen voor de PGA beschikbaar komen. Dit kan evenwel gelet op het proces van kerkverlating en vergrijzing binnen enkele jaren anders komen te liggen.

Ook heeft de themagroep na ampel beraad besloten niet op zoek te gaan naar niet kerkelijke onroerend goed om te bezien of daar mogelijkheden zijn om de PGA nieuwe stijl vorm te geven. De argumenten van 'herkenbaarheid als kerk' als verwoord in het landelijke PKN rapport 'Speelruimte gezocht' uit 2021 zijn daarbij leidend geweest.

Besloten werd een inventarisatie te maken van de aanwezige gebouwen en faciliteiten. In bezoeken aan achtereenvolgens De Bleek, de Grote Kerk (inclusief 't Kolkje en De Schouw), Pniël en tenslotte NOACH is dit gebeurd. Deze bezoeken gingen in de vorm van het bijwonen van een kerkdienst op de zondag, een rondleiding door koster of beheerder en een vergadering daarna.

Daarvoor is door de themagroep een set criteria opgesteld, o.a. gebaseerd op het rapport "Speelruimte gezocht - Protestantse visie op kerkgebouwen" (Dienstencentrum PKN). Door alle negen leden van de themagroep – minimaal twee uit elke wijkgemeente - is een wegingsfactor aan elk criterium toegekend. Dat heeft geleid tot een set criteria met elk een eigen (gemiddelde) wegingsfactor die men aantreft in dit rapport. Na de bezoeken aan de vier gebouwen werden deze gebouwen, op basis van de gewogen criteria, gewaardeerd door de leden van de themagroep.

De themagroep heeft in de vergelijking van de vier gebouwen besloten, een tweetal mogelijkheden toegevoegd, namelijk de combinaties de Bleek met de Schouw en de NOACH met de Schouw. De combinatie Pniël met De Schouw is niet relevant, daar de Pniëlkerk reeds voldoende bijzalen van deugdelijke kwaliteit heeft. Voorts is de Grote Kerk gewaardeerd met inbegrip van de Schouw, omdat ook nu reeds alle activiteiten van de wijkgemeente daar plaatsvinden. Deze zes mogelijkheden werden in een rangorde geplaatst na de waardering aan de hand van de tien gewogen criteria.

De uitkomst is transparant, kan mogelijke kritiek doorstaan en is ook voor buitenstaanders begrijpelijk. De resultaten zijn te vinden in hoofdstuk 3.

De themagroep heeft geconstateerd, dat een mogelijkheid zoals in Hengelo, om alle gebouwen te verlaten en een ander gebouw gaan betrekken in Almelo niet tot de reële mogelijkheden behoort. Niet is gebleken, dat ook maar één gebouw in Almelo in de buurt komt van de kwaliteit en uitstraling van de gebouwen die nu reeds door de PGA worden gebruikt. Volledigheidshalve heeft de themagroep gesproken met de Raad van Kerken om te vernemen of andere kerken plannen hadden hun gebouwen te veranderen, verlaten of wat dan ook. Hieruit kwam geen bruikbaar alternatief naar voren.

Om een financiële vergelijking te maken tussen de verschillende gebouwen is een inventarisatie gemaakt van de kosten en opbrengsten van de verschillende kerkgebouwen en de meerjaren-onderhoudsplannen. Het overzicht van de financiële resultaten is te vinden in Hoofdstuk 4.

Om een helder inzicht te krijgen in de beheersplannen en meerjarenramingen voor regelmatig en ook groot onderhoud zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein, de Stichting De Schouw, de Stichting Vrienden van de Pniël en de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen (als eigenaar van de Bleekkerk). Tevens is gesproken met een vertegenwoordiger van het College van Kerkrentmeesters over de financiële mogelijkheden nu en in de toekomst. Aan de orde kwamen een technische taxatie van het meerjaren-onderhoud, vooral verhoging van de

duurzaamheid van de gebouwen, de technische verbetering van het sanitair, de keukens, de ventilatie, de verwarming, de geluidsinstallaties, orgels en overige voorzieningen. De resultaten van deze technische taxatie is beschreven in Hoofdstuk 4.

Met de heer Izaks, als vertegenwoordiger van het college van Burgemeesters en Wethouders van de Gemeente Almelo is gesproken over de mogelijkheden en gevolgen van het project Loslaten en Opnieuw Beginnen, voor zover het de verkoop van gebouwen gaat en de infrastructuur. Tevens is de Gemeente Almelo recent begonnen met een brede lokale inventarisatie voor Almelo als opmaak voor een Kerkenvisie. Vanuit het college is door de heer Izaks te kennen gegeven dat de gemeente contact wil blijven houden met de themagroep Onderdak. Hierover zullen met de AK, nadat het rapport is ingediend, nadere afspraken moeten worden gemaakt over de wijze waarop de contacten met de heer Izaks kunnen worden voortgezet. De gemeente Almelo stelt het op prijs te worden geïnformeerd over wijzigingen in het bestand van het kerkelijk onroerend goed.

De gesprekken met de gemeente hebben uitsluitend digitaal plaatsgevonden met medewerkers van de gemeente.

De weerslag van al deze gesprekken is te vinden in hoofdstuk 5.

Uiteindelijk heeft de themagroep een advies opgesteld, dat rekening houdt met alle hiervoor in de werkwijze genoemde feiten en omstandigheden.

Hoofdstuk 2 ACTIVITEITEN EN BENODIGDE RUIMTES

De benodigde ruimtes voor het kerk zijn in de Protestantse Gemeente Almelo zijn afhankelijk van de activiteiten die zullen plaatsvinden, nu en in de toekomst. Een aantal themagroepen in het project Loslaten en Opnieuw Beginnen onderzoekt deze activiteiten en de daarbij gevraagde ruimtes.

Eisen en wensen

Een (voorlopige) inventarisatie door de themagroep Onderdak van het pakket van eisen en wensen:

1. Gelegenheid om kerkdiensten te houden, waar kan worden gedoopt, de maaltijd van de Heer gevierd, getrouwd en van waaruit kan worden begraven, kortom alle liturgische vieringen die maar mogelijk zijn. Ruimte voor 250-350 personen, die ook voldoende intimiteit biedt voor een bruiloft of begrafenis met bijvoorbeeld 80 of minder aanwezigen. De ruimte moet stoelen bevatten, zodat een wisselende opstelling mogelijk is, afhankelijk van de activiteit, zoals Taizé viering, ruimte voor liturgisch centrum met een kansel naar protestantse traditie.
2. Consistorie voor de voorbereiding van de eredienst.
3. Inkomhal met garderobe.
4. Kleine ruimte voor intieme vieringen als vespers en ochtendgebed met bijvoorbeeld 20 of 30 aanwezigen, zogenaamde kapelmogelijkheid.
5. Ruimte voor de crèche, kinderkerk en jeugdkerk.
6. Ontmoetingsruimte voor koffiedrinken eventueel gezamenlijke maaltijden, zoals bij eerste christengemeente of voor dak- en thuislozen, met geoutilleerde keuken en toiletgroep.
7. Vergaderzalen voor tal van gesprekken als bijbelstudiekring, vergadering kerkenraad, moderamen, centrale diaconie of welke kerkelijke formatie dan ook van 10 aanwezigen tot 100.
8. Mogelijkheid voor concerten, hetgeen een goed podium (orkest) behoeft, een uitstekend orgel, goede vleugel en een goede akoestiek.
9. Een ruimte specifiek voor jongeren. Ook naar hun eigen wens in de richtingen. Zie hiervoor blz. 36 van het boek Herkerken. Graag willen wij alle ideeën en ervaringen die in dit boekje beschreven staan spiegelen met onze PGA situatie.
10. Eventueel een mogelijkheid voor een buitendienst. Grote kerk-gemeente doet dat jaarlijks op Erve Pezie als afsluiting voor het zomerreces: Hagedienst in de natuur. Pniël hield buitendiensten in het Beeklustpark, samen met de Elisaparochie.
11. Informatiehoek in de inkomhal voor allerlei charitatieve of culturele annonces
12. Stiltehoek waar overdag inloop mogelijk is -kerk in Heino heeft dat, zonder continue aanwezigheid van vrijwilligers- met een gebedsintentieboek; bij steeds meer en niet alleen katholieke kerken ziet men dat. Juist in Almelo zou behoefte daaraan gestimuleerd kunnen worden. Het vergroot ook de zichtbaarheid van de doorgaans gesloten kerken.
13. Herinneringsruimte als deel van de kerkzaal waar degene worden herdacht die ons zijn voorgegaan.
14. Goede bereikbaarheid van het gebouw, zowel te voet, fiets en auto. Ook natuurlijk voor rouwauto's en rolstoelbussen.

Ruimtebehoefte

In de voorstellen van de andere themagroepen is mede aandacht geschonken aan de gebouwen/ruimte welke, in het kader van hun plannen noodzakelijk zijn. Helaas ontbreekt in alle gevallen de financiële onderbouwing door de themagroepen. De themagroep Onderdak heeft de uitkomsten hiervan een verkorte versie opgenomen in de Bijlage 1.

Gelet op de ruimtebehoefte, gebaseerd op de activiteiten van vier kerken en die samen te voegen in één locatie en/of te verdelen over drie deelgebieden (lees: Kerk, Pastoraat en Diaconaat) moet in dit stadium het volgende worden opgemerkt:

Globaal gezien is er genoeg zaalruimte, zoals beschreven in Hoofdstuk 3, voor de door de verschillende themagroepen aangedragen activiteiten. Pas na een uitgebreide pro forma planning en indeling over de verschillende ruimten (van de gekozen locaties) op dag/dagdeel/frequentie, wordt dit pas duidelijk. Ook wordt dan zichtbaar welke ruimten beschikbaar blijven voor extern gebruik (verhuur).

Themagroep **Identiteit en Pluriformiteit** beschrijft de verschillende inspiratiebronnen op basis waarvan kerkdiensten, respectievelijk bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd. Dat vereist een multifunctioneel gebouw (dat flexibel kan worden ingericht) of combinatie van gebouwen. Geen van de huidige gebouwen kan dit op dit moment (2022) bieden. In alle gevallen zullen aanpassingen van de gebouwen moeten plaatsvinden.

Themagroep **Gemeenteopbouw en Leren** heeft een inventarisatie gemaakt van de activiteiten en de daarbij behorende ruimten:

- 31 bijeenkomsten, die je een kerkdienst zou moeten noemen of daar veel van weg hebben. Daarvan 18 Bleeklezingen, dus blijven er 13 "bijzondere" gemeente-diensten over.
- 52 publieksopeningen van de Grote Kerk voor bezichtiging en stiltecentrum.
- 210 dagdelen aan bijeenkomsten met 11-20 personen, waarvan
 - 64 op zondag na de dienst
 - 30 muziekgroepjes
 - 32 ouderenontmoetingen
 - 84, meest maandelijks, vergaderingen. Daarvoor hebben we genoeg ruimten in Pniël c.q. Schouw, plus de ruimten in de Bleek
- 255 kleinschalige bijeenkomsten met hoogstens 10 personen, waarvan
 - 104 (64+30+10) crea-, kook- en meditatieclubs
 - 30 cursussen.
 - 151 kleine vergaderingen, merendeels afstemmend/bestuurlijk
- X aantal begrafenissen, waarmee rekening moet worden gehouden.

Uitgaande van 250 beschikbare gebruiksdagen, zijn dit 750 dagdelen. Daarvan zal de verdeling zijn:

Zaal 1-10 personen	85 dagdelen
Zaal 11-20 personen	70 dagdelen
Zaal 20-50 personen	51 dagdelen
Zaal 51-100 personen	52 dagdelen
Zaal >100 personen	31 dagdelen (dit zal meer zijn, omdat dit vooral de zondagen betreffen)

De themagroep **Pastoraat en Dienen** voorziet in vier deelgebieden van Almelo de huur van ruimte gedurende twee dagen per week. De themagroep Onderdak heeft berekend dat dit minimaal € 7.500 per jaar (2 dagen á € 75 per dag gedurende 50 weken) per deelgebied aan budget zal vergen. Gehuurd kan worden in o.a. in buurt- en wijkcentra, verpleeg- en verzorgingstehuizen.

Themagroep **Bestuur en Organisatie** stelt drie secties voor in de organisatie. Extra ruimte is hier niet voor nodig.

Themagroep **Jeugd en Jongvolwassenen** zou graag een eigen ruimte zien waar jeugd, maar ook volwassenen tot 45 jaar elkaar kunnen ontmoeten. Deze groepen stellen andere eisen dan de oudere leden van de PGA.

Met name de themagroepen Identiteit en Pluriformiteit en Pastoraat en Dienen bepleiten dat de PGA zich niet alleen dient te richten op de eigen PGA-leden, maar ook op de samenleving. Dat betekent dat de Kerk zichtbaar en uitnodigend moet zijn.

Hoofdstuk 3 HUIDIGE GEBOUWEN, INVENTARISATIE EN WAARDERING

In dit hoofdstuk wordt allereerst de historie van de diverse (wijk)gebouwen opgetekend. Vervolgens wordt aangegeven welke ruimtes beschikbaar zijn in de verschillende wijkgebouwen, waarna beschreven wordt op welke wijze de themagroep is gekomen tot de waardering van de gebouwen en het resultaat daarvan.

Historie van de gebouwen

Historie Grote Kerk, 't Kolkje en De Schouw

De Grote Kerk werd in 1236 gesticht als slotkapel door de Heer van Almelo. Deze kapel werd in 1299 parochiekerk van de stad Almelo. Het koor van de huidige kerk werd gebouwd in 1493.

Vanaf 1619 werd de kerk gebruikt voor de protestantse eredienst. In 1738 werd de kerk afgebroken op het koor na. Dit koor werd één van de vier armen van de nieuwe kerk, die de vorm van een Grieks kruis kreeg, waarbij de armen even lang zijn.

Bij de kerk staat het leerhuisje 't Kolkje. Zowel de Grote Kerk als het leerhuisje zijn rijksmonument.

In de negentiende eeuw werd Almelo overwegend vrijzinnig. En werd er gekerkt in de Grote Kerk. In de twintiger jaren van de vorige eeuw vertrok de vrijzinnige predikant (Ds. Enklaar) en werd de rechtzinnige Ds. Le Roy benoemd tot predikant van de Grote Kerk. De verhouding rechtzinnig – vrijzinnig was ongeveer gelijk in die jaren. De vrijzinnigen besloten een eigen (Bleek)kerk te stichten, welk in 1924-1925 in gebruik werd genomen.

De Grote Kerk was de centrale kerk tot 1951. Van 1955-1957 werd de Grote Kerk gerestaureerd.

De nieuwe Kerkorde van 1951 bepaalde dat de kerk vlak bij de mensen dient te zijn en zo ontstonden de verschillen (zes) wijkgemeenten in Almelo met een eigen kerkgebouw. In het centrum waren dat de wijken 4 en 6 (Aalderinkshoek) In 1974 werden deze twee wijken samengevoegd en werd de Grote Kerk de wijkkerk.

Het hoofdorgel in de Grote Kerk is in 1963 gebouwd in de orgelkas van het door A.A. Hinsz in 1754 gebouwde orgel.

Het gebouw van De Schouw is nu ca. 20 jaar oud en wordt voornamelijk gebruikt als vergaderruimte voor de wijkgemeente Grote Kerk. Ook het Kerkelijk Bureau is gevestigd in dit gebouw. Doordat de ruimten niet altijd bezet zijn door kerkelijke vergaderingen is er de mogelijkheid de verschillende zalen te verhuren.

Historie Pniëlkerk

Op 19 december 1964 is de Pniëlkerk gelegen aan de Rembrandtlaan, als gereformeerde kerk in gebruik genomen. Het ontwerp heeft een rechthoekige zaalkerk met nevenruimten en een vrijstaande toren. De kerk is gebouwd in de voor architect G.J. Groen kenmerkende sobere functionele vormen.

Het orgel is in 1965 als opus 524 gebouwd door de firma Willem van Leeuwen uit Leiderdorp.

De torenklok is een schenking van huisarts H.R.P. Norbruis. De klok kreeg de naam Arno, genoemd naar de jong overleden zoon van het echtpaar Norbruis.

Voorin de kerkzaal bevindt zich een buitenraam met een glazen kunstwerk, een ontwerp van glaskunstenaar W. Heesen.

Door een toename van het aantal kerkleden werden vanaf eind 1983 ook diensten gehouden in de Wilhelminaschool aan de Catharina van Renneslaan en de Chr. MTS, eveneens aan deze laan. Echter a.g.v. een teruglopend kerkbezoek en hoge huurkosten werden beide gesloten, de kerkgangers gingen voor het overgrote deel naar de Pniëlkerk. De aan de kerk verbonden predikanten waren achtereenvolgens: ds. J. Goumare, ds. A. Ijkema / ds. J. Boonstra, ds. R. van Dijk / ds. K. Sluiter en de huidige predikant ds. M. Montagne.

In 1999 is in het kader van het Samen Op Weg proces, de Exoduskapel samengegaan met de Pniëlkerk.

De Exoduskapel, een Nederlands Hervormde Kerk, werd in 1962 in gebruik genomen. Deze kerk was een ontwerp van architect H.A. Zeilemaker, gelegen aan de Albert Cuypstraat. Het gebouw was een Wederopbouwkapel zonder toren (uit de Wederopbouwperiode na de 2^e Wereldoorlog).

In 2019 zijn op de voormalige locatie van de Exoduskapel starterswoningen gebouwd. Enkele dierbare stukken zijn meegenomen uit de Exoduskapel, zoals b.v. 4 op zijde geschilderde doeken met Bijbelse voorstellingen van de schepping, een geschenk van de partnergemeente uit Berlijn, en de standaard voor de paaskaars. Zowel de doeken als de standaard hebben momenteel een plaats in de kerkzaal van de Pniëlkerk.

De aan de Exoduskapel verbonden predikanten waren: ds. J. Vuyst, ds. H. Lofvers, ds. J. Monteban, da. M.W. van Beinum en als laatste ds. K. Sluiter.

Op zondag 19 september 1999 is de Exoduskapel formeel samengegaan met de Pniëlkerk. Om dat vorm te geven zijn de kerkgangers van de Exoduskapel opgehaald door de kerkgangers van de Pniëlkerk.

Gebouw De Bleekkerk en de voorgeschiedenis van de Oecumenische Gemeente De Bleek

Het kerkgebouw De Bleek is in 1927 gebouwd voor de Vereniging van Vrijzinnige Godsdienstigen (VVG) in Almelo en werd dan ook voornamelijk alleen door de VVG gebruikt tot 2001.

Aan het Molenkampspark in Almelo stond tot 1973 de Gereformeerde Molenkampkerk die in 1910 was gebouwd. Deze werd in 1971 buitengebruik gesteld en verkocht aan de Gemeente Almelo.

Vanaf dat jaar werden de diensten gehouden in de Grote zaal van het Gereformeerd Verenigingsgebouw "De Rönneboom" met een achteringang aan de Bavinckstraat. Om budgettaire reden werd in 1997 besloten het kerkelijk centrum, die ook aan de voorzijde aan de Grotestraat een restaurant bezat, te sluiten.

In de begin jaren '90 van de vorige eeuw begon ook in Almelo het samen-op-weg proces tussen de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Kerk op gang te komen. De leden van de toenmalige wijkkerk De Rönneboom konden na veel voorbereidend werk van een z.g. "Denktank" bij toerbeurt en bij wijze van proef, kerken in de Grote Kerk, Het Nieuwland, Noorderkerk en zelfs de Pniëlkerk. Nadat ook de (voormalige Hervormde) VVG haar gastvrijheid van de Bleekkerk had aangeboden, heeft een groot deel (c.a. 70%) van de Rönneboom Gemeente de voorkeur uitgesproken voor de Bleekkerk. Een aantal leden zijn hierbij overgegaan naar Het Nieuwland (later De Ontmoeting), de Noorderkerk en de Pniël. In 1998 is het huidige orgel dat mee was verhuisd van de Molenkampkerk naar de Rönneboom, overgeplaatst in de Bleekkerk.

Het Kerkelijk Centrum “De Rönneboom” werd vervolgens verkocht en afgebroken. In 2001 is de oorspronkelijke SOW-gemeente (Wijkgemeente De Rönneboom) een federatie aangegaan met de VVG en samen vormen ze sindsdien de Open Oecumenische Gemeente De Bleek. Er wordt op allerlei terreinen intensief samengewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met elkaars identiteit. De wijkgemeente De Bleek maakt deel uit van de PGA, heeft geen eigen wijk (leden moeten hun voorkeur uitspreken) en is in die zin een stadskerk.

Geschiedenis kerkzaal Schelfhorst: nu NOACH: Noord Oost Almelo Christus Heer

De kerkzaal is onderdeel van het wijkcentrum De Schelfhorst, tegenwoordig genaamd “De Schelf”.

Het gebouw is een ontwerp van de Almelose architect Elsberg. De ruwe muren en het rood van het plafond waren voor hem essentiële uitingen. Ook dat dat ruwe en dat dat rood naar de buitenkant zou doorlopen. (De gemeente heeft het eens gewaagd de gelijmd houten liggers aan de buitenzijde (ook die van de kerk !?!) blauw te schilderen. Barbarisme noemde hij dat, en terecht.)

Overigens is er inwendig, met name in en rond de centrale hal, zoveel aan verbouwd, veranderd, geverfd en vertimmerd dat Elsberg alsnog zou gruwen van wat hij zou zien. Het wijkcentrum was een grote wens van de gemeente Almelo. Een geïntegreerde kerkzaal moest voorkomen dat er allerlei kerkgebouwen in de wijk zouden komen. Oorspronkelijk spraken RK, GK en NH daarover. RK haakte af, want die hadden al een kerk aan de rand van de wijk. De GK was armlastig (volgens penningmeester Bennink) en wilde niet investeren in stenen, dus bleef over dat NH het op zich nam om de grond te kopen en het kerkdeel van het gebouw te betalen en in eigendom te verkrijgen. Het was de tijd van ontluikend Samen op Weg, dus voor NH wel een beetje een domper dat GK niet wilde mee doen, Maar wethouder Holsbrink was stellig: “zonder kerkzaal geen wijkcentrum!”

De bouw begon rond 1976 en de opening in 1977 was zelfs landelijk nieuws. Tot dan toe kerkten Gereformeerd en Hervormd van de wijk in lokalen van de tegenover gelegen basisschool: een houten gebouw. Alles bij elkaar, allemaal nieuw mensen in een hele nieuwe woonwijk, experimenteel SoW kerken in een noodvoorziening, gemeentezang begeleid met een draagbaar orgeltje, zorgde voor veel saamhorigheid die je nu nog herkent.

Het beheer van het wijkcentrum was oorspronkelijk in handen van de Stichting Gemeenschapscentrum Schelfhorst SGS, de activiteiten werden georganiseerd door de Stichting Samenlevingsopbouw Schelfhorst SSS. De SGS werd rond 1986 opgeheven omdat de gemeente het gebouw weer in eigen beheer wilde hebben. De SSS draaide nog enig tijd door, stopte uiteindelijk ook omdat de nieuwe, externe beheerder zo’n inspraakorgaan maar lastig vond. Het was toch al moeilijk om het bestuur bemenst te houden.

De Hervormde Kerkvoogdij had een vaste plek voor een eigen vertegenwoordiger in het SGS bestuur, maar daar werd niet altijd gebruik van gemaakt en gegeven. Gelukkig was de kerkzaal (met ondergrond) eigendom van de kerk, met allerlei vastgelegde medegebruiksrechten, die nu ook nog gelden, al worden ze niet altijd gerespecteerd.

Energetisch draaide kerk mee op de hoofdaansluiting van het wijkcentrum. Met wethoudster Van der Kooij is op enig moment overeengekomen dat die energiekosten zouden worden weggestreept tegen het incidenteel gebruik van de kerkzaal c.a. door/namens het wijkcentrum. Dat is later teruggedraaid al loopt de bemetering nog steeds via het wijkcentrum. Tot zover het wijkcentrum als geheel.

Het SoW proces kreeg in de wijk Schelfhorst vast vorm, een van de eerste in Nederland. Hoogte en diepte punten waren er. Sommige andere wijken en predikanten wilden er niets mee te maken hebben, maar de dominees Van der Valk en Van Loo bleven volhouden. Het was als proces en voor de wijkleden gewoon een prima succesverhaal, wat later de PKN gang van protestants Almelo ten goede kwam.

Sinds 2001 staat buiten de kerk een moderne campanile klokkentoren: De SCHEL. De klok wordt vóór de dienst en tijdens het afsluitend gebed geluid. Een ontwerp van gemeentearchitect Hoppenbrouwer.

Het ledental van PGA nam gestaag af. Daarom werd afscheid genomen van De Exoduskapel en de Noorderkerk, toen al genaamd Emmaüs. Een groot deel van de Emmaüsgangers vonden in 2004 onderdak bij de Kerkzaal Schelfhorst. Dat samengaan verliep zonder echte problemen en anno nu weten we niet beter.

Op het podium staat een voor de beperkte hoogte aangepast kerkorgel (bouwer moet ik nog navragen) De oorspronkelijke luchtpomp is in 2014 vervangen , tot genoegen van de vaste organist Jos Keijzer. Daarvoor is een subbas toegevoegd waarbij het orgel zelf opnieuw op toon is gebracht.

Op eigen initiatief en kosten(!) is rond die tijd de onderste laag van de buitenramen voorzien van isolerend en gefigureerd glas. Sinds enkele jaren is begonnen met het opbouwen van een, nu bijna, professionele geluids- en video-installatie. Grotendeels bekostigd uit giften en speciale legaten.

De naam van kerkzaal en kerkwijk werd aangepast NOACH: Noord Oost Almelo Christus de Heer. De kerkzaal werd van binnen aangepast: het podium (eigenlijk een kerkkoor waaronder gelukkig géén crypt) kreeg wit gesausde wanden, het koormeubilair werd eveneens wit. Aan de achterwand sinds 2011 een muurschildering van Theo Bennes, gebaseerd op de verhalen van NOACH.

Naast de kerkzaal is er een nevenruimte, af te scheiden met een vouw wand. Oorspronkelijk bedoeld als vergaderruimte en voor zondagse overloop. Tegenwoordig voornamelijk opslag van stoelen en ander meubilair. De eigenlijke vergaderruimte wordt permanent gehuurd van het wijkcentrum, evenals voor verschillende activiteiten de twee ernaast gelegen ruimten. De centrale hal is elke 1^e zondag van de maand beschikbaar voor het koffiemoment en verder als vertrekpunt voor incidentele outdoor wijkactiviteiten als fiets- en wandeltochten. De samenwerking met de beheerders is uitstekend. Het wijkcentrum zelf heeft ook te kampen met terugloop van de vaste verhuur. Er is o.a. geen bibliotheek dependance meer. Dat geeft natuurlijk mogelijkheden voor PGA om daar op in te springen. De huurprijzen voor ons als mede-eigenaar zijn nl. zeer schappelijk. En er is een professionele keuken. Komt nog bij dat de ontmoeting kerk en samenleving hier volop gepraktiseerd wordt.

Inventarisatie van de ruimtes in de diverse gebouwen

Op dit moment (voorjaar 2022) beschikt de PGA over vijf locaties voor de (zondagse) kerkgang, verdeeld over de stad. Hieronder volgt een inventarisatie van de huidige gebruiksmogelijkheden. De wijkgemeente Ontmoeting kiest een eigen weg en doet niet mee met LEOB,. Er blijven dan vier kerkgebouwen over.

Beschikbare eigen ruimtes in de diverse wijkgemeenten:								
() geen eigen ruimte	Grote Kerk		Pniël		Noach		Bleek	
	m2	personen	m2	personen	m2	personen	m2	personen
	Kerk							
Entree, garderobe	28	nvt	14	nvt	9		22	
Kerkzaal (excl koor, lit. centrum, balkon orgel, etc.)	480	500	360	400	204	180/300	230	220
Grote Consistoriekamer / vergaderzaal 1	48	20	42	20	52		17	10
Kleine Consistoriekamer / vergaderzaal 2	25	10	17,5	8	(46)			
Benedenruimte (crypte) met garderobe / speelruimte	60							
Garderobe: opslag, hulpmiddelen, etc.			63	nvt			10	
Toiletten (incl. urinoirs, invalide mensen)	6 stuks		6 stuks		4		3 stuks	
	De Schouw							
Grote zaal / foyer	135	80	135	70-100	(50)			
Vergaderzaal 3	54	24	28	16	(42)		64	30
Vergaderzaal 4	40	16	28	16	(71)		56	25
Centrale hal / Ontmoetingsruimte	75	40	36	20				
Keuken	20		28	10	11		30	10
Kerkelijk Bureau - klein kantoor	11						9	
Kerkelijk Bureau - groot kantoor	23							
Kerkelijk Bureau - pantry	6							19
Kleine zaal boven vergaderzaal	20	10						
Grote zaal boven	20	10						
Archiefruimte / berging / zolder	12				34			
Toiletten (incl. urinoirs, invalide mensen)	7 stuks							
	t Kolkje							
centrale ruimte / kuil Schelf	36	16			(80)			
ruimte achter scheidingswand / bergruimte	18	8			8			
keuken	7							
Toiletten (incl. urinoirs, invalide mensen)	2 stuks							
Eigen parkeerruimte (maximaal)	40 stuks		18 stuks		(45 stuks)		30 stuks	
Fietsruimte	100 fietsen		100 fietsen				75 fietsen	

Tabel 1 Beschikbare ruimtes (..) om de cijfers betekent in huurgebruik / geen eigendom van de PGA

De inventarisatie geeft goed aan welke ruimtes er in gebruik zijn in de diverse wijkgemeentes.

Criteria en weging kerkgebouwen

Loslaten & opnieuw beginnen in Almelo

Om een beeld te krijgen van de kerkgebouwen zijn de leden van de themagroep Onderdak in de afgelopen periode bijeengekomen in de vier kerkgebouwen van de PGA. Zij bezochten de zondagse diensten om de kerk en haar ruimtes in functie te zien. Daarna is een waardering gegeven om uiteindelijk een advies te kunnen geven aan de Algemene Kerkenraad in het kader van Loslaten & Opnieuw Beginnen.

Visitatie

De themagroep kwam voor dit doel bijeen op zondag 17 oktober in De Bleek, op zondag 24 oktober in de Grote Kerk, op 31 oktober in Pniëlkerk en tenslotte op zondag 7 november in de NOACH. Na de dienst werden de leden van de themagroep rondgeleid door een ter zake kundige vertegenwoordiger van de betreffende wijkkerk. Na een rondgang door de gehele kerk, bijzalen, keuken, technische ruimtes, toiletgroepen en garderobes, werd er eveneens aandacht besteed aan de buitenkant van het gebouw met zijn faciliteiten zoals parkeerplaats en fietsenstalling. Vervolgens werden, tijdens een korte koffiebijeenkomst in een van de bijzalen, opgedane indrukken gedeeld, eventuele vragen gesteld en bevindingen genoteerd voor verwerking in een waarderingslijst.

Waarderingslijst

In deze waarderingslijst zijn de volgende criteria ter beoordeling van de gebouwen in- en extern benoemd:

1. De kerk is herkenbaar als kerkgebouw in de zin van een cultureel aansprekend (herkenbaar) bouwwerk naar de samenleving toe met bijvoorbeeld een klokkentoren.
2. De kerkzaal heeft minimaal 250 tot 350 zitplaatsen, er is een stiltecentrum en er is een consistorie.
3. De kerkzaal is multifunctioneel te gebruiken, zodat er ook andere activiteiten kunnen plaatsvinden zoals concerten en/of conferenties.
4. De kerkzaal heeft goede technische mogelijkheden zoals een video/beamer, geluidsinstallatie, ringleiding, orgel en/of vleugel.
5. Het gebouw is centraal gelegen in de stad.
6. Er zijn voldoende bijzalen van verschillende groeps grootte gelet op bestaande en toekomstige plannen van het "kerk zijn" buiten de eredienst.
7. De bijgebouwen hebben kwalitatief goede faciliteiten zoals een keuken, toiletten, vergader- technische mogelijkheden en garderobe.
8. Er is voldoende parkeergelegenheid, ook voor invaliden en een ruime fietsenstalling.
9. Het gebouw wordt financieel "gedragen" door leden/donateurs/bezoekers en wordt gewaardeerd in Almelo in de ogen van buitenstaanders en/of burens.
10. Het gebouw heeft een goede technische conditie, een goede staat van onderhoud met inbegrip van isolatie, ventilatie en energieverbruik.

(Bron "Speelruimte gezocht" Protestantse visie op kerkgebouwen)

De genoemde criteria 1 t/m 10 zijn naar belangrijkheid gewogen, waardoor de verschillende criteria meer of minder invloed hebben op het uiteindelijk advies dat zal worden uitgebracht over het/de gebouw(en) die de voorkeur verdien(t)en.

Mate van belangrijkheid

Belangrijk -----					----- Niet zo belangrijk	
criterium	criterium	criterium	criterium	criterium	criterium	criterium
2	3	7 en 8	10	1 en 4	5 en 6	9

Tabel 2 Weging criteria naar belangrijkheid

Deze tabel geeft aan dat criterium 2 en 3 de belangrijkste zijn en criterium 9 de minst belangrijke.

Op- en aanmerkingen over de waardering van de criteria zijn besproken en benoemd op de rapportage van de visitatiebijeenkomsten t.a.v. de betreffende locaties. Deze zijn verwerkt in onderstaande weergave van de locaties.

Waardering van de gebouwen

Per kerkgebouw zijn door de leden van de themagroep, aan bovengenoemde tien criteria waarderingen (cijfers) toegekend, te weten 1=niet voldoende, 2=voldoende en 3=goed. De vertegenwoordigers van de betreffende wijkkerk konden aanvullende opmerkingen maken: niet zichtbare vermeldenswaardige aanvullingen, een op handen zijnde verbouwing en/of reparaties dan wel lopende investeringen. Deze zijn veelal in positieve zin in de score verwerkt. Herziening in de scorelijsten was naderhand nog mogelijk. De waarderingen hebben geleid tot onderstaande resultaten, waarin de criteria zijn gerangschikt naar belangrijkheid.

Resultaat van de waardering naar belangrijkheid (zie tabel 2)

	Criteria beoordeling gebouwen Onderdak	Wegingsfactoren					Beoordeling						Weging * Beoordeling					
		Bl	GK+S	Pn	NO	GEM	Bl	GK	Pn	NO	B+S	N+S	Bl	GK+Sch	Pn	NO	Bl+Sch	N+Sch
2	De kerkzaal heeft minimaal 250 tot 350 zitplaatsen, er is een stiltecentrum en daarnaast is er een consistorie	15	12	20	13,3	15,1	10	25	26	15	11	16	151	377	392	226	166	241
3	Een multifunctioneel gebruik kerkzaal is mogelijk, zodat er ook andere activiteiten kunnen plaatsvinden zoals bijvoorbeeld concerten en of conferenties zowel kerkelijk als burgerlijk	15	12	15	8,3	12,6	18	24	13	22	22	24	227	302	164	277	277	302
7	De bijgebouwen hebben kwalitatief goede faciliteiten zoals bijvoorbeeld keuken, toiletten, vergadertechnische mogelijkheden en garderobe	12	12	10	10,0	11,0	13	24	22	17	25	25	143	264	242	187	275	275
8	Er is voldoende parkeerplaatsen ook voor invaliden parkeren en ruime fietsenstalling	12	7	10	13,3	10,6	17	19	19	19	20	19	180	201	201	201	212	201
10	De gebouwen hebben een goede technische conditie en de staat van onderhoud inbegrepen isolatie, ventilatie en energiegebruik is goed	5	12	10	13,3	10,1	16	17	12	22	19	23	161	171	121	222	192	232
4	De kerkzaal heeft goede technische mogelijkheden zoals een orgel en of vleugel, een goede geluids- en video installatie	5	10	10	11,7	9,2	18	19	20	25	18	27	165	174	183	229	165	248
1	De kerk is herkenbaar als kerkgebouw in de zin van een cultureel aansprekend bouwwerk naar de samenleving toe met bijvoorbeeld een klokkentoren	10	13	5	6,7	8,7	27	27	24	10	27	10	234	234	208	87	234	87
5	De gebouwen zijn centraal gelegen in de stad	15	8	5	5,0	8,3	27	27	9	9	27	16	223	223	74	74	223	132
6	Er zijn voldoende bijzalen van verschillende groeps grootte, gelet op bestaande en toekomstige plannen van het "kerk zijn " buiten de eredienst	6	7	10	8,3	7,8	16	23	23	17	27	25	125	180	180	133	212	196
9	De gebouwen worden financieel 'gedragen' door leden/bezoekers en worden gewaardeerd in Almelo in de ogen van buitenstaanders en of burens	5	7	5	10,0	6,8	19	20	18	20	18	18	128	135	122	135	122	122
		100	100	100	100	100							1737	2262	1887	1771	2076	2035

Tabel 3 Resultaat waardering gebouwen

Bleekkerk

Deze kerk, gebouwd in 1927, staat aan de Hofstraat in het centrum van Almelo en is eigendom van de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen. De kerk wordt door de PGA gehuurd voor de wekelijkse diensten. Het gebouw is goed als kerk herkenbaar en er is een klok die om het half uur klingelt. Er wordt gewerkt aan een modus om de klok te laten luiden bij aanvang dienst en/of liturgische hoogtepunten.

De kerkzaal heeft nu niet de vereiste capaciteit (220 stoelen) maar is in een combinatie met een andere locatie (Grote Kerk?) op hoogtijdagen in een dubbele viering te gebruiken. In de kerk is een gedachtenishoek. Technisch gezien is alles voorhanden (mobiele microfoons, beamer etc.) en is het orgel nog steeds de moeite van het luisteren waard. Een nieuwe piano is tevens aanwezig in de kerkzaal. De kerkzaal is door aanwezigheid van stoelen flexibel in te richten en daardoor zeer geschikt voor multifunctioneel gebruik.

De kerk kent drie zalen: een consistoriekamer die ook gebruikt wordt voor kleine vergaderingen, een achterzaal en een voorzaal (beide c.a. 30 zitplaatsen). Van deze twee zalen kan, door een vouw wand in te schuiven, één grote zaal voor c.a. 55-60 stoelen

gemaakt worden. Keukenfaciliteit is goed; recent is de afzuiginstallatie vernieuwd. Toiletten zijn functioneel maar gedateerd. Invalidentoilet niet aanwezig. E.e.a. vergt een kleine investering c.q. renovatie (rekening VVG). Er lopen plannen/offertes voor een Corona-proof afzuiging in de beide achterzalen. De technische staat van het kerkgebouw is goed. Met betrekking tot de zaalruimte wordt er in een aantal gevallen gebruik gemaakt van het aangrenzende gebouw van de Vrijmetselaars.

Parkeerruimte is normaliter voldoende met gebruik van de Hofstraat. Eventueel is uitbreiding mogelijk in overleg met de Gemeente Almelo (zie voorbeeld "De Banier") en parkeergarage tegenover de kerk. De fietsenstalling is ruim voldoende en kan worden afgesloten. Het gebouw wordt goed gedragen door financiële donaties. Het kerkgebouw is een stadsmonument vanwege het bouwjaar en architectonische elementen.

Grote Kerk (incl. De Schouw)

De **Grote Kerk** is een stadskerk van het type kruiskerk. Het koor, uit 1493 en daarmee het oudste stukje gebouw in de stad Almelo, behoorde tot de voormalige slotkapel. De rest dateert uit 1738. In 1873 is de kerk nog verbouwd en in 1957 gerenoveerd. De grote kerk is een Rijksmonument in het centrum van de stad. Dit betekent dat de mogelijkheden voor (buiten)aanpassingen en verbouwingen aan en in dit gebouw nagenoeg niet toegestaan zijn en dat het gebouw goed dient te worden onderhouden. Hiervoor zijn jaarlijks subsidies beschikbaar.

De kerk is van grote monumentale waarde voor de stad Almelo en als kerk goed herkenbaar, ook van grote afstand.

De Grote Kerk is in bezit van de PGA.

De kerk voldoet ruimschoots aan het criterium van 250-350 stoelen. De kerk heeft een stiltecentrum en twee consistories. Ook is er een souterrain, waar de toiletten zijn gesitueerd. De consistories en toiletten zijn gedateerd. Een aantal jaren geleden is een invalidentoilet gebouwd in de ruimte onder de toren.

De kerkzaal is redelijk tot goed multifunctioneel te gebruiken en dit aspect wordt beter gewaardeerd in combinatie met De Schouw. Technisch gezien heeft de kerk (nog) z'n beperkingen. Er is een goede geluidsinstallatie, een camera is aanwezig voor het opnemen van diensten en optredens. LED-schermen ontbreken bijvoorbeeld. Er is, naast het prachtige (grote) orgel, ook een koororgel, dat ook veel wordt gebruikt. Garderobe is bij de ingang aanwezig en in het souterrain. Voor nevenactiviteiten wordt uitgeweken naar gebouw De Schouw, naast de Grote Kerk aan het Kerkplein. De kerk heeft vloerverwarming en heteluchtverwarming, maar er zal aandacht moeten worden besteed aan de duurzaamheid. De kerk heeft een eigen parkeerplaats voor maximaal 40 auto's. Tijdens kerkdiensten kan tevens op het Kerkplein worden geparkeerd door de leden van de autodienst. Er is een ruime fietsenstalling die afsluitbaar is.

De monumentale kerk wordt zeker gedragen door een groot deel van de Almeloërs.

In **De Schouw** zijn, naast een grote zaal, vier andere zalen van verschillende grootte. Garderobe, toiletten en keuken met uitgiftebalie in de hal zijn prima. De hal wordt eveneens als ontmoetingsruimte/foyer gebruikt. Het Kerkelijk Bureau met een keukentje, een kluis en twee kantoorruimtes bevindt zich ook in De Schouw. Er zijn ruim voldoende zaalruimtes aanwezig die goed zijn geoutilleerd.

Bij een afschalen van kerkgebouwen en de kerkelijke organisatie is een heroverweging van deze huisvesting (lees: kosten) van het KB een punt van nader onderzoek.

De gebouwen hebben een goede technische staat. Het energieverbruik van de kerk is in de winter vrij hoog. De Schouw is individueel goed te gebruiken, maar ook in combinatie met b.v. de Bleekkerk of de NOACH. De Schouw heeft meer faciliteiten en is beter geoutilleerd dan het bijgebouw van de Vrijmetselaars indien er een beroep zou worden gedaan op een van de locaties (zie De Bleek).

Het vroegere leerhuisje 't Kolkje, dateert uit de negentiende eeuw. Thans wordt het incidenteel verhuurd (o.a. een aantal jaren aan Vluchtelingenwerk). Het gebouw is gedateerd. Het is voorzien van een zaal voor maximaal 16 personen, een keuken en toilet. Dit gebouw kan een aanvulling zijn op een kerkgebouw, mede door de centrale ligging in de stad. De duurzaamheid van dit gebouw is ronduit slecht.

De Grote Kerk, De Schouw, 't Kolkje, het Kerkplein en de parkeerplaats zijn eigendom van de PGA. De kerk, 't Kolkje en de parkeerplaats worden geëxploiteerd door de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein. De Schouw wordt geëxploiteerd door de Stichting De Schouw.

Pniëlkerk

Deze kerk, gebouwd in 1964, staat aan de Rembrandtlaan, niet centraal gelegen t.o.v. de stad Almelo. Het gebouw heeft aan de achterzijde een voormalige kosterwoning. Het gebouw heeft een wat afwijkende stijl van reguliere kerkgebouwen, maar de klokkentoren doet veel goed aan het imago van kerkgebouw.

Het minimaal vereiste aantal zitplaatsen is ruimschoots aanwezig (400). De multifunctionele inzet van de kerkzaal is vrijwel nihil, doordat de aanwezige zitbanken zijn gerelateerd aan de hieronder aanwezige vloerverwarming, middels dikke buizen onder elke "voetenbank".

Beperkte inzet van de zaal bij concerten e.d. is mogelijk wanneer het podium kan worden aangepast (verplaatsen liturgietafel/preekstoel e.d.)

Het pand heeft vijf (vergader-)ruimtes met plaats voor 8 tot 100 personen en een bargedeelte met keuken voor de uitgifte van koffie, etc. Deze ruimtes zijn netjes en de keuken wordt binnenkort vernieuwd. Toiletten zijn nieuw. Voor alle nevenactiviteiten kan een beroep gedaan worden op de bijzalen.

De CV-ketels zijn vrij nieuw. Wellicht zijn zonnepanelen toepasbaar.

De kerkzaal heeft goede technische mogelijkheden waaronder een beamer en goed orgel. In de aangrenzende foyer is nog een koororgel aanwezig die wordt gebruikt bij kleine kerkelijke bijeenkomsten van derden. De beamer wordt binnenkort voorzien van nieuwe ledverlichting. Door het licht van buiten is de zichtbaarheid van het beeld overdag nu niet optimaal, maar er wordt aan gewerkt.

Er is een grote garderobe bij de hoofdingang en in de corridor tussen kerkzaal en bijzalen. De kerk heeft een eigen parkeerplaats voor maximaal 18 auto's waaronder gereserveerde plaatsen voor invaliden en/of autokerkgang. Het is mogelijk de parkeerplaats uit te breiden op het grasveld voor de kerk. Ruimschoots zijn er parkeerplaatsen langs de Rembrandtlaan en bij het winkelcentrum. Een ruime, afsluitbare, fietsenstalling is aanwezig bij de kerk.

De kerk wordt gedragen door o.a. Stichting Vrienden van de Pniël, die financieel bijdraagt in de exploitatie. Het complex wordt gewaardeerd als een wijkkerk.

Het gebouw en de kosterwoning ogen iets gedateerd wat in sommige gevallen met wat cosmetische ingrepen is te verhelpen. De technische staat is moeilijk in te schatten, wellicht dat de ventilatie niet aan de (corona)eisen voldoet.

NOACH

De bouw van de kerkzaal is gestart in 1975 en de opening was in 1976 als onderdeel van wijkcentrum De Schelf. Deze staat aan het Binnenhof in de wijk Schelfhorst. Het gebouw is van buiten niet als kerk herkenbaar. Het luiden van de klokken in de vrijstaande klokkenstoel wordt gebruikt vooraf en tijdens de dienst.

De kerk is niet centraal gelegen t.o.v. de stad Almelo.

De kerkzaal en de onderliggende grond zijn eigendom van de PGA. De aanwezige consistorie wordt op jaarbasis gehuurd van de Gemeente Almelo.

De kerkzaal biedt plaats aan 180 tot 300 personen. De PGA heeft hier geen extra vergaderzalen in bezit, maar kan tegen een aantrekkelijke huur gebruik maken van de diverse zalen binnen het wijkcentrum. De kerkzaal kan multifunctioneel worden gebruikt. Hiervoor dienen bij podiumgebruik de liturgische meubelen te worden verwijderd. Er is een prima geluidsinstallatie (nieuw) en uitstekende beamer/projectie-apparatuur, een goed orgel en een vleugel.

De NOACH-kerk bestaat voornamelijk uit een kerkzaal met aangrenzend een keuken en opslagruimte. Aan de zijkant van de kerkzaal is een bijbehorende, door een vouwwand af te sluiten, ruimte die als bijzaal/vergaderruimte kan worden gebruikt. Er zijn twee toiletten aanwezig. Een invalidentoilet is bij de achteruitgang. Aan de gang naar het wijkcentrum zijn grote toiletunits die ook door de bezoekers van de NOACH worden gebruikt. De kerk kent een eigen ingang aan de voorzijde bij de klokkenstoel en een achteringang van en naar de (niet eigen) parkeerplaats. De faciliteiten in de hierboven omschreven ruimtes zijn goed. Naast de eigen keuken kan, tegen vergoeding, ook gebruik worden gemaakt van de grote keuken van het wijkcentrum, die ook een bar heeft voor de uitgifte van koffie, etc.

De duurzaamheid van deze kerkzaal is matig. De PGA "lift mee" met de zonnepanelen van het wijkcentrum, de kerkzaal is gedeeltelijk voorzien van HR++ glas.

De kerkzaal heeft geen eigen parkeerplaats maar maakt gebruik van de openbare parkeerplaats van het naastgelegen winkelcentrum en de circa 40 bij het wijkcentrum en de sporthal behorende parkeerplaatsen tussen deze voorzieningen in. De bereikbaarheid per auto is goed.

De kerk wordt financieel wel gedragen door leden en bezoekers. De technische conditie is goed. Ventilatie is rumoerig maar voldoende.

Het bij-huren van zaalruimte in het wijkgebouw is een (flexibele) optie, hoewel het gebruik maken van zaalruimte in De Schouw (PGA) de voorkeur zal hebben bij vaste reguliere activiteiten. Geografisch gezien is dit een minder goede oplossing voor de wijkgebonden activiteiten.

Conclusies van de waardering gebouwen

- De vier bezochte kerken verschillen niet zo veel van elkaar daar waar het gaat over technische mogelijkheden en faciliteiten met haar mogelijkheden. Deze zijn wanneer eventueel wenselijk, ook naderhand nog te optimaliseren.
- Alleen op de (belangrijke) criteria aantal zitplaatsen, multifunctionele aspecten (lees: flexibiliteit) van de kerkzaal, aanwezigheid van bijzalen en de al of niet centrale ligging zijn opvallende verschillen.
- Het ontbreken van voldoende bijzalen, hetgeen in de NOACH en De Bleek in min of meerdere mate speelt, is in de meting aanvullend voorzien door De Schouw toe te voegen aan beide kerken. Deze toevoeging van De Schouw aan De Bleek en de NOACH geeft een belangrijke meerwaarde in de wegging. (De Schouw is in de waardering van de Grote Kerk reeds meegenomen).

- De Pniëlkerk heeft meer dan voldoende bijzalen, maar de kerkzaal is door haar inrichting met banken en daaraan gerelateerde (vloer-) verwarming niet flexibel ingericht. De niet-centrale ligging van de Pniëlkerk komt de waardering in de weging niet ten goede.
- De Schouw is niet weg te denken bij de Grote Kerk. De Schouw kan tevens een ondersteunende functie hebben voor zowel de Bleek als de NOACH.
- Hoe de keuze ook uitvalt, voor elk van de vier gebouwen is een investering nodig om het gebouw, waarvoor gekozen wordt, geschikt te maken voor de activiteiten van de PGA.

Hoofdstuk 4 INVENTARISATIE FINANCIËEL RESULTAAT GEBOUWEN

In dit hoofdstuk worden de kosten en opbrengsten van de gebouwen vastgesteld en aangegeven wat het netto resultaat is voor de PGA. De basis van de cijfers (bronvermelding) wordt vermeld bij de diverse tabellen per (kerk)gebouw. Allereerst worden de kosten en opbrengsten voor de PGA van de verschillende wijkgebouwen beschreven, waarna een samenvatting wordt opgesteld.

De Bleek

De Bleekkerk is eigendom van de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen. De kosten van het gebouw voor de PGA over de jaren 2018-2020 zijn hieronder weergegeven, waarna het gemiddelde is bepaald.

	2020	2019	2018	Gem.
Audio/Video	€ 1.225			€ 408
GEW				€ -
Huur PGA	€ 9.525	€ 19.334	€ 18.769	€ 15.876
Totale kosten gebouw	€ 10.750	€ 19.334	€ 18.769	€ 16.284

Tabel 4 Kosten van huur Bleekkerk door de PGA

Bronnen:

Kolommenbalans (definitief) PGA 2018

Jaarrekening en Kolommenbalans (definitief) PGA 2019

Jaarrekening en kolommenbalans (definitief) PGA 2020

De kosten van de Bleekkerk voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn gelijk aan de betaalde huur en bedragen resp. € 18.769, € 19.334 en € 10.750. De lage kosten zijn in 2020 veroorzaakt door de minder betaalde huur vanwege COVID-19. Bij volledig gebruik door de PGA op zondag is de huur geïndexeerd, zodat de huur elk jaar hoger wordt.

26

Grote Kerk, t Kolkje en De Schouw

De Grote Kerk (rijksmonument), 't Kolkje en De Schouw bevinden zich op het Kerkplein in Almelo. Alle gebouwen zijn eigendom van de PGA.

De Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein (VGK) is verantwoordelijk voor de exploitatie van de Grote Kerk en 't Kolkje. Alle baten en lasten, inclusief het onderhoud, komen voor rekening van genoemde stichting.

De Stichting De Schouw is verantwoordelijk voor de exploitatie van het gebouw De Schouw. Alle baten en lasten, inclusief het onderhoud, komen voor rekening van de stichting. Voor het gebruik van de Kerkelijk Bureau betaalt de PGA jaarlijks € 10.500.

De koster van de wijkgemeente Grote Kerk is in (vaste) dienst van de PGA. De kosten van de koster (salaris, sociale lasten werkgever en provisie) worden echter als volgt verdeeld:

Wijkgemeente (PGA) 15%

Stichting VGK 10%

Stichting De Schouw 75%

De financiële resultaten van de Grote Kerk (inclusief 't Kolkje) en De Schouw, over de jaren 2018-2020 zijn hieronder weergegeven, waarna het gemiddelde over de jaren is bepaald. De PGA betaalt aan de Stichting VGK alleen de Onderhoudsbijdrage ad. € 10.400 vanaf 2020.

Voor De Schouw wordt jaarlijks € 10.500 huur KB betaald.

Grote Kerk, incl. 't Kolkje	2020	2019	2018	Gem.
Dotatie voorziening MOP	€ 21.474	€ 43.475	€ 33.000	€ 32.650
Onderhoud Orgel				€ -
Audio/Video				€ -
GEW	€ 9.765	€ 11.958	€ 9.662	€ 10.462
Belasting en verzekeringen	€ 9.306	€ 7.204	€ 6.026	€ 7.512
Overige lasten	€ 82	€ 870	€ 1.328	€ 760
Huur				€ -
Totale kosten gebouw	€ 40.627	€ 63.508	€ 50.016	€ 51.384
Huuropbrengsten	€ 22.580	€ 32.878	€ 29.098	€ 28.185
Onderhoudsbijdrage PGA	€ 10.400	€ 25.000	€ 25.000	€ 20.133
Donaties	€ 11.355	€ 18.652	€ 18.940	€ 16.316
Subsidie	€ 10.474	€ 10.475	€ 8.047	€ 9.665
Totale opbrengsten gebouw	€ 54.809	€ 87.005	€ 81.085	€ 74.299
Netto resultaat gebouw	€ 14.181	€ 23.497	€ 31.069	€ 22.916

Tabel 5 Kosten en opbrengsten van de Grote Kerk t.l.v. Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

Bronnen:

Jaarrekening 2018, 2019 en 2020 Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

De kosten van de Grote Kerk en 't Kolkje voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn gelijk aan de onderhoudsbijdrage PGA en bedragen resp. € 25.000, € 25.000 en € 10.400. Uiteraard moet rekening worden gehouden met de energie- en verzekeringskosten die elk jaar hoger worden.

Vanaf 2020 blijven deze kosten € 10.400.

Niet in deze tabel verwerkt zijn de door de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein betaalde kosten voor de koster/beheerder van 10% van de personeelskosten.

De Schouw	2020	2019	2018	Gem.
Dotatie voorziening MOP	€ 5.450	€ 5.450	€ 5.450	€ 5.450
Onderhoud Orgel				€ -
Audio/Video				€ -
GEW	€ 3.389	€ 4.709	€ 3.685	€ 3.928
Belasting en verzekeringen	€ 5.209	€ 4.836	€ 4.621	€ 4.889
Overige lasten	€ 1.256	€ 1.135	€ 1.252	€ 1.214
Huur				€ -
Totale kosten gebouw	€ 15.304	€ 16.130	€ 15.008	€ 15.481
Huuropbrengsten	€ 18.103	€ 22.011	€ 22.214	€ 20.776
Huur Kerkelijk Bureau door PGA	€ 10.200	€ 12.500	€ 12.500	€ 11.733
Exploitatiesaldo consumpties	€ 18.844	€ 30.639	€ 28.891	€ 26.125
				€ -
Totale opbrengsten gebouw	€ 47.147	€ 65.150	€ 63.605	€ 58.634
Netto resultaat gebouw	€ 31.843	€ 49.020	€ 48.596	€ 43.153

Tabel 6 Kosten en opbrengsten De Schouw t.l.v. Stichting De Schouw

Bronnen:

Jaarrekeningen 2018, 2019 en 2020 Stichting De Schouw

De kosten van De Schouw voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn gelijk aan de Huur Kerkelijk Bureau door PGA en bedragen resp. € 12.500, € 12.500 en € 10.200. Niet in deze tabel verwerkt zijn de door de Stichting De Schouw betaalde kosten voor de kosten/beheerder van 75% van de personeelskosten.

Grote Kerk, incl. 't Kolkje + De Schouw				
	2020	2019	2018	Gem.
Dotatie voorziening MOP	€ 26.924	€ 48.925	€ 38.450	€ 38.100
Onderhoud Orgel				€ -
Audio/Video				€ -
GEW	€ 13.154	€ 16.668	€ 13.347	€ 14.390
Belasting en verzekeringen	€ 14.516	€ 12.040	€ 10.647	€ 12.401
Overige lasten	€ 1.337	€ 2.004	€ 2.580	€ 1.974
Huur				€ -
Totale kosten gebouw	€ 55.931	€ 79.637	€ 65.024	€ 66.864
Huuropbrengsten	€ 40.682	€ 54.889	€ 51.311	€ 48.961
Huur PGA	€ 10.200	€ 12.500	€ 12.500	€ 11.733
Onderhoudsbijdrage PGA	€ 10.400	€ 25.000	€ 25.000	€ 20.133
Exploitatiesaldo consumpties	€ 18.844	€ 30.639	€ 28.891	€ 26.125
Donaties	€ 11.355	€ 18.652	€ 18.940	€ 16.316
Subsidie	€ 10.474	€ 10.475	€ 8.047	€ 9.665
Totale opbrengsten gebouw	€ 101.956	€ 152.155	€ 144.690	€ 132.933
Netto resultaat gebouw	€ 46.024	€ 72.517	€ 79.666	€ 66.069

Tabel 7 Kosten en opbrengsten van de gebouwen op het Kerkplein

Bronnen:

Jaarrekening 2018, 2019 en 2020 Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

Jaarrekeningen 2018, 2019 en 2020 Stichting De Schouw

De kosten van de Grote Kerk, 't Kolkje en De Schouw samen voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn resp. € 37.500, € 37.500 en € 20.600.

Niet in deze tabel verwerkt zijn de door de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en Stichting De Schouw betaalde kosten voor de kosten/beheerder van 85% van de personeelskosten.

Pniël

De Pniëlkerk is eigendom van de PGA. De PGA is verantwoordelijk voor de exploitatie. De financiële resultaten over de jaren 2018-2020 zijn hieronder weergegeven, waarna het gemiddelde over de jaren is bepaald.

Pniël	2020	2019	2018	Gem.
Dotatie voorziening MOP	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500
Onderhoud Orgel	€ 2.586	€ 1.760	€ 791	€ 1.713
Audio/Video	€ 4.823		€ 69	€ 1.631
GEW	€ 5.696	€ 10.248	€ 7.232	€ 7.725
Belasting en verzekeringen	€ 2.406	€ 2.418	€ 1.980	€ 2.268
Overige lasten	€ 734	€ 702	€ 2.437	€ 1.291
Huur				€ -
Totale kosten gebouw	€ 38.745	€ 37.628	€ 35.009	€ 37.127
Huuropbrengsten		€ 8.933	€ 13.956	€ 7.630
Huur PGA	€ 4.555	€ 3.155	€ 1.965	€ 3.225
Exploitatiesaldo consumpties	€ 2.186	€ 4.028	€ 7.503	€ 4.572
				€ -
Totale opbrengsten gebouw	€ 6.741	€ 16.116	€ 23.424	€ 15.427
Netto resultaat gebouw	€ -32.004	€ -21.512	€ -11.585	€ -21.700

Tabel 8 Kosten en opbrengsten Pniël voor de PGA

Bronnen:

Kolommenbalans (definitief) PGA 2018

Jaarrekening en Kolommenbalans (definitief) PGA 2019

Jaarrekening en kolommenbalans (definitief) PGA 2020

De kosten van de Pniëlkerk voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn gelijk aan het netto resultaat en bedragen resp. € 11.585, € 21.512 en € 32.004.

In het meerjaren-onderhoudsplan is een reservering opgenomen van € 75.000. Met ingang van 2021 is de dotatie voorziening verlaagd van € 22.500 naar € 15.000. Dat betekent dat het nettoresultaat van het gebouw uitkomt op ca. € 14.500 per jaar (uitgaande van het gemiddelde).

Momenteel loopt er een onderzoek naar de verhuur van de kosterwoning. Geschatte huuropbrengst per jaar € 10.000 per jaar.

Voor 2022 heeft de Pniël een sluitende begroting.

NOACH

De Kerkzaal van de wijkgemeente NOACH is eigendom van de PGA. Daarnaast worden ruimtes gehuurd voor wijkactiviteiten. De PGA is verantwoordelijk voor de exploitatie. De financiële resultaten over de jaren 2018-2020 zijn hieronder weergegeven, waarna het gemiddelde over de jaren is bepaald.

NOACH	2020	2019	2018	Gem.
Dotatie voorziening MOP	€ 6.340	€ 6.340	€ 6.340	€ 6.340
Onderhoud Orgel	€ 563	€ 1.956	€ 1.403	€ 1.307
Audio/Video	€ 8.514	€ 1.000	€ 1.000	€ 3.505
GEW	€ 3.846	€ 2.620	€ 3.814	€ 3.427
Belasting en verzekeringen	€ 1.105	€ 875	€ 744	€ 908
Overige lasten	€ 992	€ 1.412	€ 1.108	€ 1.171
Huur	€ 7.295	€ 7.123	€ 6.863	€ 7.094
Totale kosten gebouw	€ 28.655	€ 21.326	€ 21.271	€ 23.751
Huuropbrengsten	€ 1.157	€ 640	€ 355	€ 717
Huur PGA				€ -
Exploitatiesaldo consumpties	€ -391	€ 610	€ -359	€ -47
Totale opbrengsten gebouw	€ 766	€ 1.250	€ -4	€ 671
Netto resultaat gebouw	€ -27.889	€ -20.076	€ -21.275	€ -23.080

Tabel 9 Kosten en opbrengsten NOACH voor de PGA

Bronnen:

Kolommenbalans (definitief) PGA 2018

Jaarrekening en Kolommenbalans (definitief) PGA 2019

Jaarrekening en kolommenbalans (definitief) PGA 2020

Opmerking:

Vanaf 2018 is in totaal ca. € 20.000 geïnvesteerd in Audio/video en betaald vanuit de algemene reserve PGA NOACH. Dit bedrag wordt in 20 jaar afgeschreven ad. € 1.000 per jaar. Door de PGA is in 2020 € 8.514 als kosten voor audio opgenomen.

De kosten voor de PGA over de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn gelijk aan het netto resultaat en bedragen resp. € 21.275, € 20.076 en € 27.899.

Volgens de kerkrentmeester van de wijk zijn de huuropbrengsten en de opbrengst van de consumpties:

	2020	2019	2018	Gem.
Huuropbrengsten	€ 1.482	€ 866	€ 185	€ 844
Consumpties (omzet??)	€ 1.179	€ 1.764	€ 200	€ 1.048

Tabel 10 Opbrengsten huur en consumpties NOACH volgens de wijkkerkrentmeester

De volgende restricties zijn van toepassing.

Uitvaarten van kerkleden op basis van korting huur kerkzaal.

Kortingen huur door Accres, ooit contractueel vastgelegd.

NOACH mag zaal 1 niet onderverhuren.

Géén concurrentie op consumpties i.v.m. het Wijkcentrum de Schelf.

Samenvatting financieel resultaat gebouwen

De NOACH- en Pniëlkerk zijn eigendom van de PGA en ook de exploitatie is voor rekening van de PGA.

De Bleekkerk wordt gehuurd van de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen.

De Grote Kerk en 't Kolkje zijn eigendom van de PGA. De exploitatie is voor rekening van de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein.

De Schouw is eigendom van de PGA. De exploitatie is voor rekening van de Stichting De Schouw.

	NOACH	PNIËL	BLEEK	GROTE KERK (incl Kolkje)	De Schouw
Dotatie voorziening MOP	€ 6.340	€ 22.500			
Onderhoud Orgel	€ 1.307	€ 1.713			
Audio/Video	€ 3.505	€ 1.631	€ 408		
GEW	€ 3.427	€ 7.725			
Belasting en verzekeringen	€ 908	€ 2.268			
Overige lasten	€ 1.171	€ 1.291			
Onderhoudsbijdrage PGA				€ 10.400	a
Huur Kerkelijk Bureau door PGA					€ 10.500 b
Huur	€ 7.094	€ -	€ 19.334		c
Totale kosten gebouw	€ 23.751	€ 37.127	€ 19.743	€ 10.400	€ 10.500
Huuropbrengsten	€ 717	€ 7.630			
Huur door PGA	€ -	€ 3.225			
Exploitatiesaldo consumpties	€ -47	€ 4.572			
Totale opbrengsten gebouw	€ 671	€ 15.427	€ -	€ -	€ -
Netto resultaat gebouw	€ -23.080	€ -21.700	€ -19.743	€ -10.400	€ -10.500

Tabel 11 Kosten Kerkgebouwen voor de PGA

Opmerkingen bij tabel 1:

1. Van NOACH en van Pniël zijn de gemiddelde kosten en opbrengsten genomen van 2018-2020
2. De onderhoudsbijdrage PGA Grote Kerk (zie **a**) is vanaf 2020 € 10.400. De jaren daarvoor was deze € 25.000.
3. De Huur Kerkelijk bureau is € 10.500 per jaar (zie **b**).
4. Voor het gebruik van de Bleekkerk is in 2020 door de PGA € 9.528 huur betaald. De VVG heeft in 2020 op eigen initiatief een aanzienlijke reductie verleend aan alle kerkelijke gebruikers waaronder de PGA omdat er in verband met COVID-19 minder gebruik is gemaakt van de faciliteiten.

Wanneer bovenstaande tabel nader wordt beschouwd dan is het belangrijk duidelijk te maken wat de kosten voor de PGA zijn.

NOACH:

de kosten voor de PGA zijn gelijk aan het netto resultaat € 23.080, gemiddeld over de jaren 2018-2020.

Pniël:

de kosten voor de PGA zijn gelijk aan het netto resultaat € 21.700, gemiddeld over 2018-2020.

Bleek:

de kosten voor de PGA zijn gelijk aan de betaalde huur € 19.334, behoudens incidenteel andere kosten.

Grote Kerk, incl. Kolkje en de Schouw:

de kosten voor de PGA zijn de Onderhoudsbijdrage PGA en de huur van het kerkelijk bureau, samen € 20.900 vanaf 2020. Daar staat tegenover dat de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein en de Stichting De Schouw samen 85% van de personeelskosten van de koster betalen voor het beheer van de Grote Kerk, 't Kolkje en De Schouw. Dit levert een voordeel op voor de PGA van ca. € 33.000.

Meerjarenonderhoudsplannen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal	Gem. per jaar
NOACH	€ 3.309	€ 5.638	€ 12.302	€ 3.717	€ 6.965	€ 9.207	€ 3.309	€ 4.262	€ 12.809	€ 3.309	€ 64.827	€ 6.483
Pniël	€ 28.059	€ 12.630	€ 18.809	€ 54.354	€ 70.807	€ 6.937	€ 8.729	€ 7.194	€ 20.927	€ 14.655	€ 243.101	€ 24.310
Grote Kerk	€ 12.265	€ 11.115	€ 11.609	€ 14.711	€ 15.450	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 175.150	€ 17.515
Subsidie	€ 6.133	€ 5.558	€ 5.805	€ 7.356	€ 7.725	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 82.575	€ 8.258
Netto	€ 6.133	€ 5.558	€ 5.805	€ 7.356	€ 7.725	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 92.575	€ 9.258
De Schouw	€ 5.450	€ 11.060	€ 11.281	€ 11.507	€ 11.737	€ 11.972	€ 12.211	€ 12.455	€ 12.704	€ 12.959	€ 113.336	€ 11.334

Tabel 12 Meerjarenonderhoudsbegrotingen

Bronnen:

NOACH:

- MJOB NOACHKERK 2020-2029 d.d. 27-03-2020 opgesteld door BDC Vastgoed Consulting Rijssen

PNIËL:

- MJOB PNIËLKERK 2020-2029 d.d. 27-03-2020 opgesteld door BDC Vastgoed Consulting Rijssen

Grote Kerk:

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; instandhoudingsplan 2019-2024
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; toekenning instandhoudingssubsidie 2019-2024-
- Meerjarenbegroting 2021-2030 Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

De Schouw:

- MJOB DE SCHOUW 2018-2027 d.d. 2018 opgesteld door BDC Vastgoed Consulting Rijssen
- Meerjarenbegroting De Schouw 2021-2030

Opmerkingen:

- De cijfers m.b.t. de Grote Kerk zijn schattingen op basis van schilderwerk van de afgelopen jaren en de toekomstige vervanging van lei- en loodwerk van enkele dakvlakken en de grote consistorie.
- Afgezien van de subsidies zijn alle overige opbrengsten (verhuur, consumpties, etc.) buiten beschouwing gelaten.

- Alle overige kosten (gebouwen, personeel, algemene kosten, etc.) zijn buiten beschouwing gelaten.

Taxatie van de gebouwen

De themagroep heeft zich ook gebogen over de suggestie van de projectleider Loslaten en Opnieuw Beginnen om alle gebouwen, inclusief de Bleekkerk, te laten taxeren. Immers, een eventuele verkoopopbrengst zou kunnen worden meegewogen in de beslissing een kerkgebouw te behouden of af te stoten. De zaal van NOACH is als onderdeel van wijkcentrum De Schelf eigendom van de PGA, maar een verkoopwaarde is waarschijnlijk relatief laag. Over de taxatie van de Bleekkerk zal de VVG moeten beslissen ook al is de PGA bereid de taxatiekosten te betalen. De Grote Kerk is, naar de mening van de themagroep, onverkoopbaar vanwege de onderhoudsverplichting als Rijksmonument. De Schouw is eventueel wel verkoopbaar. De Pniëlkerk zal waarschijnlijk de hoogste verkoopopbrengst opleveren, o.a. vanwege de oppervlakte van het perceel (volgens Kadaster 3.850 m²). De themagroep heeft in december 2021 het College van Kerkrentmeesters schriftelijk laten weten een taxatie niet relevant te vinden voor het advies van Onderdak.

Conclusies financiële resultaten

Het blijkt dat alle onderzochte opties:

- o Grote Kerk met de Schouw en 't Kolkje
- o Bleekkerk (eventueel met de Schouw)
- o Noach (eventueel met de Schouw)
- o Pniëlkerk

voldoen aan de eis dat de jaarlijkse lasten niet meer dan € 40.000 mogen bedragen.

33

De conclusie die getrokken kan worden is dat de uiteindelijke keuze voor een kerkgebouw kan worden genomen op basis van een “wenkend perspectief”, welk kerkgebouw kan het meest dienstbaar zijn aan de wensen en verwachtingen van de nieuwe PGA en niet noodzakelijkerwijze het “goedkoopste” kerkgebouw.

Zodra gekozen wordt voor één van de onderzochte opties, zal dat kerkgebouw in ieder geval aangepast moeten worden aan de wensen van de nieuwe PGA en is het zeer wenselijk dat het kerkgebouw zo veel mogelijk energieneutraal gemaakt wordt.

Nadat we alle financiële gegevens hebben verzameld en op een rijtje hebben gezet, lijkt het in eerste instantie eenvoudig om op basis daarvan een keuze te maken tussen de bestaande kerkgebouwen, welke in ieder geval financieel het beste passen bij de PGA van de toekomst. Het netto resultaat van zowel NOACH als Pniëlkerk zijn negatief (gemiddeld ruim € 20.000 per jaar).

De PGA betaalt voor de Grote Kerk en de Schouw met ingang van het jaar 2020 samen € 20.900 (zie tabel 11). Daar staat tegenover, dat de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein 10 % en de Stichting De Schouw 75% bijdraagt in de kosten van de koster/beheerder, en deze kosten niet in de tabellen zijn verwerkt.

De Bleekkerk wordt gehuurd van de VVG, de jaarlijkse huur (vóór corona, in 2019) bedraagt € 19.334. I.v.m. de coronacrisis geldt thans een verlaagde huurprijs. Ook dient hierbij in aanmerking te worden genomen dat de VVG gedeeltelijk bijdraagt in de kosten van de predikantsplaats van da. Monica Schwarz, verbonden aan de Bleekkerk.

Bij nadere beschouwing blijkt dat het onderling vergelijken van de kosten per gebouw en de opbrengst uit de exploitatie per gebouw te veel variabelen kent om daar tussen de gebouwen onderling een harde conclusie uit te trekken. Immers;

De Bleek wordt gehuurd van de VVG.

NOACH is deels eigendom van de PGA, maar maakt deel uit van het wijkcentrum de Schelf, waarvan ook met regelmaat ruimtes worden bij gehuurd. Ook wordt o.a. meegelift in het gemeenschappelijk gebruik van zonnepanelen.

Van de Grote Kerk zijn beheer en exploitatie overgedragen aan de Stichting Vrienden Grote Kerk en Kerkplein. De exploitatie en beheer van het naastgelegen kerkelijk centrum De Schouw is ondergebracht in Stichting De Schouw. De PGA en Stichting De Schouw betalen 90% van de salariskosten van de vaste medewerker.

De Pniëlkerk is een zelfstandige wijkgemeente met eigen financieel beheer. Rekening houdend met een korting op het MOP van € 7.500 per jaar vanwege een hoge reserve na afloop van het vorige MOP, is het resultaat € 15.000 per jaar negatief. De begroting 2022 is sluitend. De Pniëlwijk wordt financieel ondersteund door een zelfstandige stichting Vrienden van de Pniëlkerk.

Door alle activiteiten van de PGA te concentreren in 1 of 2 gebouwen, zal dat ook van invloed zijn op de exploitatie van dat gebouw. Denk aan minder externe verhuur en omzet. Over 6 a 7 jaar zal de huidige in loondienst werkende koster/beheerder met pensioen gaan en niet vervangen worden door een nieuwe medewerker in loondienst. Na die tijd zal moeten worden bezien op welke wijze het beheer zal worden ingevuld, hetgeen effect zal kunnen hebben op de omzet.

Onderzoek technische staat van de gebouwen Pniël, Grote Kerk en de Bleekkerk

Door het bedrijf SBM is, op verzoek van het College van Kerkrentmeesters, een onderzoek uitgevoerd naar een aantal aspecten van de technische staat van de gebouwen voor wat betreft duurzaamheid, keuken, toiletten, etc. en de aanpassingen die eventueel nodig zouden kunnen zijn. Dit onderzoek moet gelezen worden als "Stel dat we kiezen voor gebouw X, welke aanpassingen zijn eventueel noodzakelijk en wat gaat dat dan kosten. Voor alle gebouwen zijn dezelfde uitgangspunten gebruikt om vergelijkbaarheid mogelijk te maken. Hieruit blijken grote verschillen, maar de vraag is of alles uitgevoerd zou moeten worden. De resultaten zijn te vinden in Bijlage 2.

Hoofdstuk 5 GESPREKKEN MET BELANGHEBBENDEN

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat de doel en werkwijze van de verschillende stichtingen en instanties uiteengezet op basis van gesprekken met vertegenwoordigers van de verschillende belanghebbenden. Ook wordt beschreven hoe zijn staan in het project Loslaten en Opnieuw beginnen

Stichting Vrienden van de Pniël

211130 Gespreksverslag van de Themagroep Onderdak met de heer E. Timmer, van de Stichting Vrienden van de Pniël, gehouden in de NOACH, op 30 november 2021.

Erik Timmer stelt zich zelf kort voor. Hij en zijn echtgenote zijn in 1995 in Almelo komen wonen. Hij is o.a. directeur van de Rabobank in Almelo geweest en sinds twee jaar uit het betaalde arbeidsproces. Namens de Pniëlwijk neemt Dhr. Timmer deel aan de Themagroep Pluriformiteit.

De Stichting Vrienden van de Pniël is in 2010 opgericht, naar aanleiding van het voorgenomen besluit destijds van de PGA om de Pniëlkerk te verkopen. Er was in die tijd veel teleurstelling binnen de Pniëlwijk van voormalige Exodusleden over de wijze waarop die samenvoeging gegaan is. In het bijzonder over toezeggingen vanuit de PGA die later niet gestand werden gedaan.

Mede vanuit dat sentiment werd besloten een Stichting op te richten met als doel het in stand houden van de Pniëlkerk. Dhr. Timmer is toen gevraagd daar actie in te ondernemen en is vanaf de oprichting van de Stichting voorzitter. In totaal zijn er vijf bestuursleden, allen lid van de Pniëlwijk, maar dat is geen voorwaarde. Het bestuur kent geen zittingstermijn en zorgt zelf voor vervanging van vertrekkende bestuursleden.

De Stichting ontvangt haar inkomsten van donateurs. Vanaf het begin is ingezet op meerjarige toezeggingen van 3 tot 5 jaar. Er zijn thans nog meer dan 80 donateurs, die ook allemaal substantieel bijdragen. Daarnaast werden er pre- corona activiteiten georganiseerd, zoals de Kerstfair, die 2 a 3 duizend euro per keer opleverde. Deze activiteiten hadden ook een grote sociale functie binnen de wijk.

Vanaf de oprichting heeft de Stichting de garantie afgegeven maximaal 16 duizend euro per jaar bij te dragen ingeval van een negatieve exploitatie van de Pniëlwijk. Rond 2015 / 2016 ontstond daar discussie over omdat naar de mening van de Pniëlwijk en dus ook de Stichting, gelden van de Pniëlwijk, door de PGA werden afgeroomd, door een bewust te hoge afdracht aan het MOP. Achteraf is ook gebleken dat de jaarlijkse afdracht te hoog was, want na afloop van het MOP bleek er 75 duizend als ongebruikte reserve in het fonds te zitten. Dit heeft mede geleid tot een wijziging in de doelstelling van de Stichting. Ingeval van een negatieve exploitatie wordt maximaal 10 duizend bijgedragen, maar daarnaast kan de Stichting nu ook bijdragen in kosten m.b.t. de inrichting van de kerk. Zo is vorig jaar een nieuwe video-installatie t.b.v. kerkdienst uitzendingen voorgefinancierd en dit jaar een nieuwe vaatwasser en beamer in bruikleen geplaatst. Sinds de oprichting van de Stichting heeft deze voor 76 duizend euro bijgedragen aan de Pniël wijkgemeente.

De Stichting heeft thans een banksaldo van ruim 88 duizend euro en daarnaast nog een vordering van 10 duizend op de Pniëlwijk i.v.m. de voorfinanciering van de video-installatie. De Stichting heeft de ANBI status en in 2020 heeft de belastingdienst een controle uitgevoerd, met als uitkomst dat men tevreden is over de wijze waarop de Stichting administratie voert en haar doelstelling uitvoert.

Tijdens de gemeenteavond van de Pniëlwijk begin november, heeft de stichting bij monde van Dhr. Timmer, verslag gedaan over het boekjaar 2020 van de Stichting, maar daarnaast

ook toegelicht hoe de Stichting kijkt naar de ontwikkelingen i.h.k.v. LEOB. Bij het eventueel afstoten van de Pniëlkerk zal de Stichting haar gelden niet rechtstreeks overmaken naar de PGA. De Stichting denkt wel gelden beschikbaar te kunnen stellen aan het “vergemakkelijken” van de overdracht van de leden van de Pniëlwijk naar en ander kerkgebouw. Ook in het nadien bijvoorbeeld huren van een ruimte in de Pniëlwijk t.b.v. kerkelijke activiteiten op wijkniveau ziet de Stichting mogelijkheden om die financieel te ondersteunen. Het saldo wat dan overblijft dient dan besteed te worden naar de doelstelling van de Stichting en het akkoord van de donateurs. Wordt de Stichting opgeheven dan zal een vereffening moeten plaatsvinden met akkoord van de rechtbank.

Dhr. Timmer sluit af met de hartenwens dat binnen het hele proces van LEOB transparant wordt gecommuniceerd en verantwoording wordt afgelegd over genomen besluiten.

Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen

GESPREKSVERSLAG d.d. 8 december 2021

Aanwezig namens de themagroep Onderdak: Hans Veldhuis en Jan Aanstoot

Aanwezig namens het bestuur van de Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen (hierna: VVG):

Ron van Hutten en Rianne Kobes

Inleiding

De VVG is eigenaar van de Bleekkerk. De PGA huurt de kerk van de VVG voor erediensten, vergaderingen e.a. activiteiten. De intentie van de VVG is om de relatie met de PGA te continueren.

Hans Veldhuis geeft een korte inleiding en uitleg van het proces LEOB en doel + werkwijze van de themagroep Onderdak. In dit kader wordt o.a. gesproken met:

- College van Kerkrentmeesters
- Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein
- Stichting De Schouw
- Stichting Vrienden van de Pniël
- Vereniging van Vrijzinnig Godsdienstigen
- Raad van Kerken Almelo
- Gemeente Almelo

Vragen

Door Hans zijn voorafgaand aan het overleg de volgende vragen gesteld aan het bestuur van de VVG, welke door Ron van Hutten zijn beantwoord.

1. Hoe ziet de huidige organisatie van de VVG er uit en wat is de relatie met de PGA?

De Vereniging voor Vrijzinnig Godsdienstigen (VVG) is een autonome vereniging met ca. 100 leden en donateurs en is tevens eigenaar van de Bleekkerk en bijgebouwen aan de Hofstraat 1 te Almelo. Het bestuur (5 leden) vergadert maandelijks en organiseert 1x per jaar een algemene ledenvergadering. De vereniging heeft een ZZP-relatie met mevrouw Trudi Lambers Heerspink, pastoraal werker. De activiteiten en exploitatie geschiedt met vrijwilligers.

De VVG is partner in een 'Brede Interkerkelijke Samenwerking De Bleek' en samen met de PGA vormen zij de 'Open Oecumenische Gemeente De Bleek'. Bestuurders van de VVG zijn vertegenwoordigd in het moderamen en de kerkenraad voor de organisatie van de vieringen en uitvaartdiensten. De VVG draagt voor een 1/5 deel bij in het traktement van da. Monica Schwarz. De PGA daarentegen heeft een huurovereenkomst van de Bleekkerk en achterzalen met een opzegtermijn van twee jaar.

2. Wat betekent het voor de VVG als de PGA besluit niet langer gebruik te maken van de Bleekkerk?

Op hoofdlijnen betaalt de VVG jaarlijks ca. 10.000 euro bij aan het traktement van Monica Schwarz en ontvangt jaarlijks ca. 20.000 euro aan huurpenningen van de PGA. Met overige huurinkomsten van vaste en incidentele huurders heeft een VVG een sluitende begroting. Indien de PGA De Bleek zou verlaten dat ontstaat voor de VVG een structureel tekort van ca. 10.000 euro per jaar wat uiterst moeilijk zal worden voor de vereniging.

3. Hoe toekomstbestendig is de VVG als de PGA besluit voor de toekomst gebruik te maken van de Bleekkerk?

De VVG bezint zich op het overlevingsbeleid voor de korte, middellange en lange termijn waarbij de autonomie van de vereniging centraal staat maar t.a.v. het bezit van het vastgoed wordt nagedacht of het eigendom nog gehandhaafd kan blijven waarbij meerdere opties resp. modellen nader uitgewerkt zullen worden. Centraal staat wel dat 'het Hart van de VVG in de Bleekkerk' gehuisvest is.

37

4. Als de PGA besluit straks gebruik te (blijven) maken van de Bleek, zijn er dan extra tijdblokken beschikbaar op de zondag? Denk aan incidenteel twee diensten op een ochtend, of een ochtend- en een avonddienst? Gebruik van de andere zalen ook door de week?

De VVG heeft de volgende vaste huurders:

- opvang Armeense ouderen in de achterzalen: maandag, woensdag en donderdag overdag.
- de Mana geloofsgemeenschap: op vrijdagavond in de achterzalen en zondagmiddag in de kerkzaal.
- de Volle Evangelie: op zondagmiddag in de achterzalen.

Beschikbaar op de zondag: de kerkzaal: de ochtend en avond. Achterzalen: ochtend en avond

Voorstel Ron van Hutten (voorzitter bestuur VVG)

Tijdens het overleg geeft Ron de volgende suggestie in overweging aan de themagroep Onderdak:

Eén centrale kerk in het centrum van Almelo. De vurige wens van Ron en Rianne is dat dit de Bleekkerk zal zijn. Het voorstel houdt in dat PGA en VVG tot verdergaande samenwerking komen en gezamenlijk een stichting oprichten, waarin de VVG het vastgoed inbrengt en de PGA de opbrengst van bijv. de Pniëlkerk. Hierdoor komen er gelden beschikbaar voor een grootschalige verbouwing/ uitbreiding van de achterzalen/bijzalen. Daarbij kan ook de capaciteit van de kerkzaal enigszins worden uitgebreid (thans 220 zitplaatsen). Het voorstel is geïnspireerd op keuzes die de kerk(en) in Enschede heeft/hebben gemaakt.

Ron verzoekt deze wens mee te nemen in de beraadslagingen van Onderdak.

Later is een schriftelijk voorstel ontvangen. Gelet op de ingewikkeldheid van de voorgestelde beheersstructuur en de noodzakelijke investeringen adviseert de themagroep Onderdak hiervoor, indien gewenst, een apart project van op te starten.

College van Kerkrentmeesters

Op 7 december 2021 ontving de Themagroep Onderdak mevrouw Ineke Munter, voorzitter ad interim van het College van Kerkrentmeesters PGA, en lid van de wijkgemeente Grote Kerk. Voorafgaande aan het gesprek wil mevrouw Munter duidelijk stellen, dat het CvK geen "eigenaar" van de kerkelijke panden is, in de zin van een volstrekt zelfstandige beslissingsbevoegdheid tot verkoop. Daarvoor is altijd de toestemming van de Algemene Kerkenraad nodig.

Gevraagd werd welke de motivering is van het bijstellen van het jaarbudget gebouwen van eerst € 50.000 en thans € 40.000. Mevrouw Munter gaf aan, dat het uitgangspunt bij Loslaten en Opnieuw beginnen is, dat tenminste 50 % van het levend geld ten goede komt aan pastoraat. De andere bedragen volgen daaruit. De € 50.000 was op basis deelname van alle vijf wijkgemeenten. Naar het zich nu laat aanzien zal de wijkgemeente De Ontmoeting niet mee gaan in het proces, en daarom is het bedrag bijgesteld naar € 40.000.

Er is niet echt rekening gehouden met extra daling inkomsten als gevolg van de huidige pandemie. Het is thans moeilijk in te schatten. De "nieuwe kerk" zal ook toekomstbestendig gemaakt moeten worden, maar een incidentele uitgave kan gefinancierd worden uit de reserves. (2019 € 1.300.000). Over personeel in vaste dienst werd het volgende opgemerkt.

Er zijn thans twee medewerkers bij het Kerkelijk bureau met elk een contract van 12 uur. De financiële administratie - denk hierbij aan de jaarrekening - gaat per januari 2022 over naar een extern bureau (KKA). Ook zijn er verkennende gesprekken geweest met het Kerkelijk Bureau van PG Hengelo over mogelijke vormen van samenwerking. De contacten zijn erg positief en bij het ontstaan van vacatures nemen we contact met elkaar op. Er zal altijd een vorm van Kerkelijk Bureau nodig zijn. Daarnaast is er een voltijds koster / beheerder voor de Grote Kerk / De Schouw. De Schouw is nu verliesgevend. Uiteraard wordt het huidige contract gerespecteerd tot aan de pensioengerechtigde leeftijd. Daarnaast geldt een vacaturestop i.v.m. onvoldoende structurele middelen om personeel aan te nemen. In de toekomst zullen er (nog) meer taken door vrijwilligers uitgevoerd moeten worden.

De "Kerk van de Toekomst" ziet er anders uit dan nu en is anders georganiseerd. Als er elan is, er is spirit, dan lukt het ook om met vrijwilligers veel werk te verzetten. Het "hoe" is nog de vraag, maar ervaringen elders, bijvoorbeeld in Enschede, geven vertrouwen dat het ook hier kans van slagen heeft.

Een apart hoofdstuk vormt de vraag wat er gebeurt met de gebouwen die niet langer een kerkelijk bestemming hebben. Die keuze ligt pas voor als het advies er ligt. Het heeft geen zin daar nu op vooruit te lopen.

Over een mogelijke taxatie van gebouwen, merkte mevrouw Munter op, dat er te zijner tijd een financieel plaatje onder moeten liggen. Of dat nu bij het advies gebruikt wordt of pas daarna, is in het CvK nog niet besproken. Uiteindelijk zal ook duidelijk moeten zijn wat elk gebouw waard is en wat je er mee kan. Nu kan het CvK geen uitspraak doen wat men precies met de taxatierapporten gaat doen. Dat is afhankelijk van het advies dat er dan ligt van themagroep Onderdak. En dat zal niet alleen gaan over financiën, maar ook over wat de andere themagroepen aangeven nodig te hebben voor de "Kerk van de Toekomst" en op welke wijze je kerk wilt zijn in de samenleving, een "open" kerkgemeenschap.

De themagroep Onderdak heeft de wens de huidige gebouwen aan een technische keuring te onderwerpen over het gebruik als een kerk 300 á 400 bezoekers krijgt op een zondag. Vragen die onder andere beantwoord moeten worden: welke aanpassingen zijn dan nodig aan ventilatie (corona), verwarming, toiletten; welke mogelijkheden biedt het gebouw voor verduurzaming en een

raming van de kosten. Mevrouw Munter geeft aan, dat deze logische vraag, met betrekking tot de technische keuring, schriftelijk aan het College kan worden gesteld.

Het College is zeer positief over Loslaten en Opnieuw beginnen en is verheugd over de inzet binnen alle themagroepen.

De themagroep geeft aan dat de gemeente Almelo een Kerkvisie ontwikkelt, bedoeld om beleid te ontwikkelen rondom leegstand van kerken. Vanuit Onderdak is contact opgenomen met de gemeente om met elkaar hierover in gesprek te gaan. Bij vertrek uit de NOACH is de gemeente direct belanghebbende, maar ook bij vertrek uit andere kerkelijke gebouwen "raakt" dit de gemeente. Mevrouw Munter geeft als reactie dat het inderdaad prima is de burgerlijke gemeente in kennis te stellen van dit project en de mogelijke uitkomsten daarvan.

Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

211213 Gespreksverslag van het gesprek met de heer Joh. Engberts, op 13 december 2021, met de Themagroep Onderdak.

Hans Engberts is penningmeester van de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein Hij is lid van de wijkgemeente Grote Kerk en namens die wijk lid van de Themagroep Onderdak.

1. Als de uitkomst van LEOB is dat we als PGA de Grote Kerk behouden en gebruiken, welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: In principe hetzelfde als nu, exploitatie en onderhoud, maar we zullen wel afspraken moeten maken over de voorwaarden. Het kan zijn dat men de kerkzaal wil herinrichten (bijv. alle banken er uit / nieuwe stoelen / aanpassen liturgisch centrum? Dan zullen afspraken gemaakt moeten worden over wie betaalt wat? Bij het huidige gebruik betaalt de PGA € 10.400. Ook daar moet opnieuw een afspraak over gemaakt worden.

2. Kan dit, vanwege de exploitatie, alleen in combinatie met de Schouw?

Antwoord: Nee, dat hoeft niet, maar lijkt me wel logisch. Als de Grote Kerk niet meer wordt gebruikt door de PGA, dan stopt het huidige bestuur. Het bestuur zet zich in voor behoud van de Grote Kerk als kerkgebouw. Dan zal de PGA de Grote Kerk moeten afstoten of een ander bestuur voor de stichting moeten zoeken die het beheer / de exploitatie op zich wil nemen.

3. Zo ja, is dan ten behoeve van de exploitatie een (betaalde / in loondienst) beheerder noodzakelijk

Antwoord: Met vrijwilligers is mogelijk, want deze zullen vooral kosterswerk moeten verrichten. Bij evenementen, zoals concerten zullen dan ook vrijwilligers moeten worden ingeschakeld. Er zijn dan wel veel vrijwilligers nodig, vooral voor De Schouw. Wellicht dat ook deels met ZZP -ers of betaalde vrijwilligers kan worden gewerkt. Voor het onderhoud zorgt ook dan het bestuur van de Stichting.

4. Als bij pensionering van de huidige beheerder de PGA een beheerder in loondienst niet langer verantwoord vindt (of hiervoor geen toestemming krijgt), is de stichting dan bereid een beheerder in loondienst te nemen? En zo niet, wat is dan het perspectief?

Antwoord: Nee, de stichting zal geen personeel in loondienst nemen. In deze situatie blijft de Grote Kerk wel als kerk in gebruik en blijft het onderhoud dan voor de stichting. De PGA zal met vrijwilligers de werkzaamheden moeten doen. Zie onder vraag 4.

5. Als de uitkomst van LEOB is dat de Grote Kerk wordt afgestoten, maar de Schouw blijft wel bij de PGA in gebruik (al of niet met betaalde beheerder) welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: Dan heeft de Grote Kerk als kerk geen functie. De huidige bestuursleden hebben aangegeven dan niet door te gaan. Mogelijk moet er een nieuw bestuur komen of de kerk moet worden verkocht. Dat is dan een probleem voor de PGA, want die is eigenaar.

6. Als de uitkomst van LEOB is dat de Grote Kerk en de Schouw worden afgestoten, welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: zie vraag 5

7. Op welke wijze worden nieuwe bestuursleden gezocht en benoemd? Heeft de wijkkerkenraad of PGA daar invloed op? Hoe toekomstbestendig is het bestuur / de stichting?

Antwoord: De PGA en de wijkkerkenraad hebben geen invloed op de benoeming van het bestuur. Bestuursleden worden gezocht (coöptatie). Het bestuur is in principe toekomstbestendig. Er is een rooster van aftreden met één termijn van vier jaar als herbenoeming.

8. Als de stichting zich zelf opheft, wat zijn dan de te voorziene gevolgen voor de PGA .

Antwoord: Als de stichting zich opheft moet het bestuur een besluit nemen wat er met het vermogen zal gebeuren. Het gaat niet automatisch naar de PGA. Zie ook punt 5. De kerk valt dan voor alle kosten aan de PGA. De liquide middelen van de stichting zijn per 31-12-2020 ca. € 295.000, het eigen vermogen ruim € 200.000. In de jaarrekening van de PGA is nog een post van ongeveer € 91.000. Dat bedrag is bestemd voor (het onderhoud van) de Grote Kerk en kan niet ergens anders aan uitgegeven worden. Dit bedrag is afkomstig van een legaat. De donateurs van de stichting hebben het geld daartoe gegeven. De donateurs zijn (niet allemaal) lid / kerkganger van de Grote Kerk, maar hechten wel aan het monument de Grote Kerk.

Er zijn ongeveer 200 donateurs die gezamenlijk per jaar ca. € 10.000 bijdragen.

Stichting De Schouw

211213 Gespreksverslag van het gesprek met de heer Joh. Engberts, op 13 december 2021, met de Themagroep Onderdak.

Hans Engberts is secretaris-penningmeester van de Stichting De Schouw. Hij is lid van de wijkgemeente Grote Kerk en namens die wijk lid van de Themagroep Onderdak.

1. Als de uitkomst van LEOB is dat we als PGA de Schouw en Grote Kerk behouden en gebruiken, welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: In principe hetzelfde als nu, exploitatie en onderhoud, maar we zullen wel afspraken moeten maken over de voorwaarden. Ik zou me kunnen voorstellen dat de PGA de tekorten van De Schouw aanvult, want nu kan het vanwege corona niet uit, omdat de Stichting 75% betaalt voor de beheerder en de inkomsten van huur en consumpties voor het tweede jaar op rij te laag zijn. Daardoor is er ondertussen een schuld opgebouwd bij de PGA van bijna € 100.000 per 31-12-2021. Voor de facturering van de verhuur is de stichting nodig (KVK). Als De Schouw volledig gebruikt wordt voor de PGA, dan zou de stichting kunnen worden opgeheven. Gebouw De Schouw is van de PGA.

2. Als de uitkomst van LEOB is dat we als PGA de Schouw behouden, maar de Grote Kerk afgestoten, welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: Zelfde als nu. Zie ook vraag 1.

3. Als de uitkomst van LEOB is dat we als PGA de Schouw en de Grote Kerk afstoten, welke rol ziet de stichting dan voor zichzelf?

Antwoord: Dan wordt de stichting opgeheven en dan is het aan de PGA wat er met het gebouw moeten gebeuren.

4. Welke afhankelijkheden bestaan er tussen beide stichtingen? Te denken valt aan de loonkosten van de beheerder en andere?

Antwoord: geen afhankelijkheden. De loonkosten van de beheerder worden nu gedragen door de Vrienden van de Grote Kerk, de Schouw en de PGA: 10% - 75% - 15%. De beheerder is in dienst van de PGA. Dit jaar ontstaat er een verwacht verlies van € 20.000 op de exploitatie van de Schouw. Door corona zijn de inkomsten sterk gedaald. Door corona is de reserve van de Stichting gedaald van € 60.000 naar € 9.000 eind 2021. Daarnaast is er een schuld van ongeveer € 100.000 bij de PGA. Er is nog geen paniek en we kunnen wachten op de uitkomsten van het proces LEOB.

5. Op welke wijze worden nieuwe bestuursleden gezocht en benoemd? Heeft de wijkkerkenraad of PGA daar invloed op? Hoe toekomstbestendig is het bestuur / de stichting?

Antwoord: In het bestuur zitten drie leden benoemd door de AK en twee leden benoemd door de CvK, op voordacht van het zittende bestuur van de stichting. Het bestuur is toekomstbestendig; er is geen rooster van aftreden, het aantal zittingstermijnen is onbeperkt.

6. Zitten er bestuursleden van Stichting De Schouw die ook zitting hebben in het bestuur van de Stichting Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein?

Antwoord: Drie bestuursleden van de Stichting De Schouw zijn ook bestuurslid van de Vrienden van de Grote Kerk en het Kerkplein

7. Als de Stichting zichzelf op heft, wat zijn dan de te voorziene gevolgen voor de PGA.

Antwoord: Dan zijn alle lusten en lasten van De Schouw aan de PGA net als bij de andere gebouwen van de PGA nu.

Gemeente Almelo

De contacten met de Gemeente Almelo hebben i.v.m. Corona hoofdzakelijk per mail plaatsgevonden. Fysieke bijeenkomsten waren als gevolg van beperkingen en ziekte van betrokkenen niet mogelijk. Contactpersoon bij de gemeente is de heer Izaks; vanuit de themagroep Onderdak is dit Jerry van den Bos.

Het eerste contact is begin november telefonisch gelegd, dit was voornamelijk oriënterend. Gesproken is over: wat speelt er binnen de PGA, welke willen we bespreken, wie zijn de contactpersonen en de wens een gesprek te beleggen om elkaar te informeren en vragen te stellen.

De inhoud van de contacten:

Zoals eerder genoemd worden wij binnen de Protestantse Gemeente Almelo als kerken sinds langere tijd geconfronteerd met teruglopend kerkbezoek, met als gevolg sterk verminderde inkomsten. Met verschillende teams worden nu plannen ontwikkeld om de huidige problematiek het hoofd te bieden. Een van de teams houdt zich bezig met de gebouwen en onderzoekt welk gebouw of welke locatie voor gemeenschappelijk gebruik open kan blijven en welke zullen moeten worden gesloten. De kerken die deel uitmaken van dit onderzoek zijn de Grote Kerk in het centrum van de stad, de Bleekkerk eveneens gelegen in het centrum, de NOACH in de Schelfhorst (onderdeel van het wijkcentrum) en de Pniëlkerk aan de Rembrandtlaan. Recent zijn wij in gesprek met verschillende betrokken eigenaren en beheerders.

Inmiddels weten wij dat u, als Gemeente Almelo, bezig bent met het ontwikkelen van een kerkvisie. Hierbij willen wij verwijzen naar een door de raad van de Gemeente Almelo

aangenomen motie van de ChristenUnie d.d. 27 juni 2019. Hierin werd geconstateerd dat nu en de komende jaren een aantal kerkgebouwen hun (oorspronkelijke) functie verliezen, leeg komen te staan of kampen met achterstallig onderhoud.

Als overwegingen werden genoemd, dat

- er in Almelo al veel monumentale gebouwen verloren zijn gegaan;
- kerken als religieus erfgoed vaak beeldbepalend en drager van onze culturele identiteit zijn;
- discussies over instandhouding en herbesteding tussen eigenaren, gebruikers, omwonenden en deskundigen lang kunnen duren, terwijl het gebouw in steeds slechtere staat geraakt en de kosten voor instandhouding oplopen;
- kansen voor herbesteding niet moeten worden gemist.

Vragen aan de Gemeente Almelo

Bleekkerk

- Valt deze kerk onder de noemer van Gemeentelijk Monument? Zo ja, wat zijn in grote lijnen de restricties m.b.t. verbouwen of aanbouwen en mag een dergelijk monument afgebroken worden, bijvoorbeeld t.g.v. woningbouw?

Antwoord: Het betreft hier inderdaad een Gemeentelijk Monument. Dat geeft beperkingen, zoveel is zeker. Zolang de hoofdvorm van het gebouw maar herkenbaar blijft is er veel mogelijk. Eventuele sloop zal wel heel moeilijk worden. Mochten hier verder nog vragen over komen dan kan contact worden opgenomen met Jeroen Onderwater, regisseur vergunningen bij de gemeente.

- Wanneer blijkt dat er op termijn te weinig parkeergelegenheid is op het huidige terrein voor de kerk, is de Gemeente Almelo bereid om facilitair mee te werken aan uitbreiding op bepaalde (zon)dagen (bijv. tijdelijke parkeeronthefing van 09.00 tot 12.00 of een parkeermogelijkheid zoals de kerk in de Hofkampstraat, De Banier)?

Antwoord: Extra parkeerruimte realiseren is qua fysieke ruimte lastig uitvoerbaar, eveneens als het versoepelen van de regels zoals bij De Banier. Dit gezien het gebrek aan ruimte die de bewoners in de buurt van de Bleekkerk op dit moment ook ervaren (bijv. voor bezoek). Als er al extra ruimte zou komen, zou dit algemeen geldend zijn.

Wel zijn de parkeergarages aan de Hagenborgh (en betaald parkeren terreinen) op zondagen gratis en is de vraag naar parkeren op zondagmorgen gering. Als dit niet de gewenste oplossing is (heeft de PGA het aantal parkeerders in beeld?), kan er contact opgenomen worden met Chantal Schraa (Beleidsmedewerker Uitvoering Fysiek) van de Gemeente Almelo voor een verder gesprek. Zij is op de hoogte met uw verzoek

NOACH

- De kerkzaal van NOACH en het wijkcentrum de Schelf zijn in 1976/1977 met subsidie onder één dak gebouwd. Zijn er consequenties voor de PGA indien de kerkzaal verkocht zou worden?

Antwoord: Uit de akten blijkt dat er geen vereniging van eigenaren is en het registergoed volledig eigendom is van de PGA. Ook zijn er geen verkoopbeperkende c.q. verkoop regulerende voorwaarden in de akte van levering te vinden. Vanuit privaatrechtelijk perspectief is er dus geen beletsel voor een eventuele verkoop. Wel dient u vooraf uw eventueel definitief besluit tot verkoop bij het College van B&W kenbaar te maken. Collega Pepijn Verbeek is hierop benaderbaar en is volledig op de hoogte van uw voornemen.

NB: Bouwplannen van een eventuele koper, waaronder ook te verstaan de inrichting van het gebouw, de kleur, de vorm en de afmetingen, alsmede de keuze van de materialen en bouwonderdelen dienen goedgekeurd te worden door het College van B&W van de Gemeente Almelo. Ook uit dien hoofde is het melden van een voornemen tot verkoop noodzakelijk. Dit

antwoord is ambtelijk voorbereid en een eerste reactie op uw verzoeken. Overtuigt u zich steeds van juistheid en actualiteit, want details kunnen belangrijk zijn bij iedere transactie, net als evt. gewijzigde of te wijzigen vergunningsvoorwaarden.

Raad van Kerken

De themagroep heeft gesproken met de Raad van Kerken te Almelo. In dat gesprek is naar voren gekomen dat de themagroep Onderdak geen aandacht heeft geschonken aan de diverse oecumenische relaties die er zijn tussen de PGA en de andere kerken in Almelo en die banden zijn er. Die relaties zouden ook effect kunnen hebben op ons werk. Voordat zoiets zou leiden tot effecten op het werk van de themagroep Onderdak is er natuurlijk eerst het inhoudelijk samen spreken van kerken en dat ligt weer ver buiten ons mandaat. Toch een voorbeeld.

Sedert jaren hebben de wijkgemeente Pniël en de RK wijkparochie die kerkt in de Elisakerk gemeenschappelijke diensten. Ook de Rooms Katholieke kerk wordt geconfronteerd met dezelfde ontwikkelingen van kerkverlating en vergrijzing. Ook deze kerk is bezig om kerkelijk onroerende goederen af te stoten; wat dit betreft gaan de Protestantse kerken en de Rooms Katholieke evenknie gelijk op. In Almelo is niet te zeggen welke kant de discussie, gelet op hun bestand aan onroerende goederen, op gaat.

Stel nu, dat dit in de toekomst wordt geïntensiveerd, dan zou bijvoorbeeld de heel mooie Elisakerk wel eens een wenkend perspectief kunnen zijn om echt alle vier de huidige kerkgebouwen los te laten en opnieuw daar te beginnen. Ook zou de samenwerking met katholieke broeders en zusters een enorme stimulans krijgen. Dat zou naar de mening van de themagroep Onderdak ook een enorme 'boost' zijn voor de PGA.

Overleg Onderdak, CvK en CCBB

Het CCBB, vertegenwoordigd door de heren Theo Trox en Henk Janssen, benadrukt dat de PGA een zelfstandige gemeente is, die haar eigen besluiten neemt. Het CCBB kan in de besluitvorming adviseren. Wel wordt toezicht gehouden of de besluiten verantwoord zijn, waarbij van belang is dat er een goede verhouding dient te zijn tussen pastoraat en gebouwen, waarbij het vooral gaat om de inhoud van het gemeente-zijn. Belangrijk in de besluitvorming met betrekking tot gebouwen is, dat het genomen besluit op lange termijn houdbaar is. In die besluitvorming over financiën en gemeente-zijn moeten de leden van de kerk worden meegenomen en dat kost tijd.

Als het om monumentale gebouwen gaat, dan is de trend dat deze op afstand worden gezet vanwege onderhoudskosten. Een monument is wel een ijkpunt in de gemeente. De Grote Kerk zou een status aparte kunnen krijgen en voor de burgerlijke gemeente bruikbaar en herkenbaar. Een mogelijkheid zou kunnen zijn, zoals ook in andere steden is gebeurd, de Grote Kerk op afstand te zetten en daarna afspraken te maken over de mate waarin de kerk kan worden terug gehuurd. Vooral in de Kerkensie die de gemeente Almelo aan het ontwikkelen is, liggen kansen. Hierop kan de burgerlijke gemeente worden aangesproken. Echter, op geld moet niet worden gerekend. Daarbij komt dat anderen dan de kerkelijke leden zich niet realiseren van de monumentale waarde van de kerk. De kerk wordt goed onderhouden en de rest van Almelo gaat eraan voorbij. Daar zou aandacht aan geschonken moeten worden. Daarbij komt dat de gemeente Almelo een zorgplicht heeft te opzichte van cultureel en maatschappelijk erfgoed, dat niet aan de kerkelijke gemeente kan worden over gelaten.

In ieder geval wordt aangeraden lef te tonen in de besluitvorming. Bezwaren komen er toch, vooral over het beoogde doel en de wijze waarop je dit wilt bereiken.

Bijlage 1 Invloed uitkomsten themagroepen op de keuze van gebouwen

Themagroep Identiteit en Pluriformiteit

De PGA is pluriform. Dit is kenmerkend voor haar en het is belangrijk dat te behouden. In al onze vieringen gaat het om de ontmoeting met de Eeuwige, en de ontmoeting met elkaar. We doen dat met een verschillende, meer traditionele of meer vrije liturgie, die ons verbindt met God en met de gemeenschap. Daarin zijn wij pluriform en dat willen we behouden. Na een overgangsfase zullen er ieder weekend meerdere verschillende vieringen worden aangeboden. Door de tijd heen wisselend van programma en samenstelling, zodat ieder de kans krijgt zich te laven aan haar/zijn bron. Dat vraagt om een goede afstemming in de jaar-programmering, om respect voor verscheidenheid, en om enthousiasme en flexibiliteit van gemeenteleden, ambtsdragers en (gast-) predikanten. Wij pleiten dus niet voor één grote gemene deler, maar voor verscheidenheid en een blijvende pluriformiteit. Dit kan ook rondom de Kerkelijke Feestdagen en Sacramenten. Dit alles vraagt om een flexibel gebruik van ons gebouw en de inrichting. De onderscheiden bronnen zullen ook herkenbaar zijn in kerkenwerk en pastoraat. Niet meer in de wijk, maar over héél Almelo komen zij tot uitdrukking in het programma gedurende de hele week. Wat we nu al binnen de wijken doen zal daardoor ook beschikbaar komen voor ieder ander lid (en buitenstaanders) van de PGA. In het pastoraat kunnen we via een structuur van contactpersonen en wijkcoördinatoren de lijntjes versterken van ieder individueel lid naar de PGA en andersom. In dit omzien naar elkaar zijn flexibele en korte lijnen belangrijk, waarbij niet de regels, maar de mens centraal staat. Dit alles moet vorm krijgen in onderling vertrouwen en door middel van een breed gedragen verantwoordelijkheid. Open, transparante, en periodieke communicatie binnen de PGA én naar buiten is daarin de kritieke succesfactor.

Het gemeentezijn heeft vanuit de themagroep Identiteit en Pluriformiteit met betrekking tot een kerkgebouw de volgende consequenties:

- in het kerkgebouw worden verschillende vieringen gehouden, op verschillende momenten op de zondag en of zaterdag - dat kan na elkaar, maar eventueel ook gelijktijdig.
- wanneer de vieringen niet verspreid over de verschillende kerkgebouwen plaatsvinden, maar op een centrale plek, is er meer gelegenheid tot ontmoeting en zullen de verschillende inspiratiebronnen meer met elkaar in contact blijven. Dit versterkt de onderlinge verbondenheid.
- niet alle vieringen komen tot hun recht in een grote zaal en er zullen dus verschillende zalen moeten zijn met een verschillen in mogelijkheden, grootte en sfeer.
- het meubilair moet licht en wendbaar zijn, zodat het verplaatsbaar is en bij verschillende vieringen op een andere manier geplaatst kan worden, denk aan stoelen maar ook aan de avondmaalstafel, lezenaars etc.
- naast ruimte voor vieringen is het van belang dat er voldoende ruimte is voor ontmoeting, interactie en gastvrijheid

Duidelijk is dat men behoefte heeft aan een pand waarin tegelijkertijd meerdere diensten / activiteiten kunnen plaatsvinden, zodat men elkaar voor of na deze diensten / activiteiten kan ontmoeten.

Themagroep Gemeenteopbouw en Leren

De themagroep heeft een inventarisatie gemaakt van de activiteiten en de daarbij behorende ruimten:

- 31 bijeenkomsten, die je een kerkdienst zou moeten noemen of daar veel van weg hebben. Daarvan 18 Bleeklezingen, dus blijven er 13 "bijzondere" gemeentediensten over.
- 52 publieksopeningen van de Grote Kerk voor bezichtiging en stiltecentrum.
- 210 dagdelen aan bijeenkomsten met 11-20 personen, waarvan
 - 64 op zondag na de dienst
 - 30 muziekgroepjes
 - 32 ouderenontmoetingen
 - 84, meest maandelijkse, vergaderingen. Daarvoor hebben we genoeg ruimten in Pniël c.q. Schouw, plus de ruimten in de Bleek
- 255 kleinschalige bijeenkomsten met hoogstens 10 personen, waarvan
 - 104 (64+30+10) crea-, kook- en meditatieclubs
 - 30 cursussen.
 - 151 kleine vergaderingen, merendeels afstemmend/bestuurlijk
- X aantal begrafenissen, waarmee rekening moet worden gehouden.

Uitgaande van 250 beschikbare gebruiksdagen, zijn dit 750 dagdelen. Daarvan zal de verdeling zijn:

Zaal 1-10 personen	85 dagdelen
Zaal 11-20 personen	70 dagdelen
Zaal 20-50 personen	51 dagdelen
Zaal 51-100 personen	52 dagdelen
Zaal >100 personen	31 dagdelen (dit zal meer zijn, omdat dit vooral de zondagen betreffen)

Themagroep Pastoraat en Dienen

De themagroep wil, zowel binnen het diaconaal als in het missionaire werk, er zijn en naar buiten treden. Niet alleen oog hebben voor de belangen van onze eigen gemeenteleden. De kerk is er ook voor anderen, ongeacht cultuur, religie of overtuigingen. Dit wordt vorm gegeven door liefdevolle betrokkenheid. De basis is een open houding vanuit onze geloofsgemeenschap met ruimte en aandacht voor iedereen.

Niet alles kan van één centraal punt georganiseerd worden. Deelgebieden (niet persé de huidige wijken) zijn een *must*. Vooral vanuit een vertrouwensband met de gemeenteleden. Vanuit het deelgebied worden activiteiten ontplooid. In het deelgebied is een themagroep (ambtsdragers en vrijwilligers) actief.

Accommodatie per deelgebied

Elk deelgebied moet een pastoraal diaconaal punt hebben, dat herkenbaar is en waar of van waaruit activiteiten kunnen plaatsvinden bijvoorbeeld:

- Vergaderingen: themagroepen/ commissies
- Inloopspreekuur
- kerkelijke activiteiten, lezingen, gespreksgroepen etc.
- moet een coördinatiepunt zijn; dichtbij mensen, laagdrempelig.

Een pastoraal/diaconaal punt moet bestaan uit:

- Een vergaderruimte voor minimaal 15 personen voor vergaderingen en overleg. Deze wordt ook gebruikt als kantoor/huiskamer/diaconaal centrum. Deze heeft een min of meer permanent karakter.
- Een spreekkamer
- Beschikbaarheid over keuken(blok) en toiletten.

Wij denken aan twee vaste dagen (met avonden) per deelgebied.

Voor groepsactiviteiten is een grote zaal noodzakelijk. Deze kan per activiteit gehuurd worden dus incidenteel. Deze ruimten zijn herkenbaar in het deelgebied. Voor de indeling in vier deelgebieden is gebruik gemaakt van de verdeling van de PGA-leden over de postcodes in Almelo, zodat ongeveer evenveel personen per deelgebied worden bediend.

Themagroep Jeugd en Jongvolwassenen

De themagroep heeft op verschillende manieren geprobeerd met jeugd en jongvolwassenen in gesprek te komen. De resultaten van de gesprekken en de 'zoom'sessies levert het volgende beeld:

Gesprekken

In de gesprekken komt naar voren dat jongeren heel graag een eigen centrale plek willen. Voor deze groep is het belangrijk een plek te hebben die van hen is. Die ze zelf ingericht hebben en waar ze zich thuis voelen en terecht kunnen als ze vragen hebben of om gewoon met elkaar te zijn. Een plek om samen te komen voor ontspanning en goede gesprekken. Waar een 'thuisbioscoop' in zit voor presentaties, goede muziek en af en toe een film. Waar wifi is en waar plekken zijn waar ze met hun laptop kunnen werken voor school of studie. Als het kan met een houtkachel buiten. Een goede keuken om samen te kunnen koken. En buiten om zomers te kunnen chillen en praten, waar ze samen kunnen koken op open vuur.

Zoomsessies

Er is meer behoefte aan speciale diensten afgestemd op de doelgroep of diensten met een bepaald thema (muziek, inspiratie enz.). Dit vraagt van het kerkgebouw dat we de ruimte aan kunnen passen aan de doelgroep die er een viering heeft of als er een viering met bepaald thema is. Dit moet mogelijk zijn in de kerkzaal. Parkeren is ook een belangrijk thema.

Als je veel meer sociale activiteiten op wilt pakken die relatie hebben met de samenleving dan vraagt dit ook wat van ons onderdak. Dus meer multifunctionele ruimtes waar diverse groepen mensen zich thuis voelen en die om te bouwen zijn voor de diverse activiteiten. Zoals samen koken vraagt een keuken en tafels om aan te eten, als je een spreker uitnodigt heb je een goede beamer en geluidsinstallatie nodig, als je wilt netwerken heb je kleine tafels nodig waar groepjes elkaar kunnen treffen.

Het gebouw moet een uitnodigende entree hebben, het moet je eigenlijk verleiden/lokken om binnen te gaan kijken en mee te gaan doen. Haal alle drempels die aan het concept kerk vast zitten weg.

Daarnaast kunnen ook ruimtes in de wijken gebruikt worden maar zeker ook bij mensen thuis dingen georganiseerd worden.

Conclusie

De kerkgemeenschap zal steeds meer een rol krijgen op het snijvlak van kerk en samenleving. Dit vraagt om multifunctionele gebouwen met een uitnodigende entree. De jongeren hebben behoefte aan een 'jeugdthunk' met Chill mogelijkheden, goede internetverbinding, digitale geluidsinstallatie en goede beamer. Voor andere activiteiten is een keuken belangrijk, coronaproef om te bouwen ruimtes qua stoelen, tafels en groepsvorming.

Het kerkgebouw zelf zal ook voor themadiensten aan te passen moeten zijn om de verschillende soorten vieringen en doelgroepen die we ontvangen in de kerk een warme en uitnodigende plek te bieden.

Themagroep Bestuur en Organisatie

Vanwege de aandacht voor presentie in de wijken zoals de Algemene Kerkenraad heeft aangegeven adviseert de themagroep te komen tot drie secties:

1. Sectie Noord (postcodes 7602, 7603, 7608, 7614 en 7615)
2. Sectie Zuidwest (postcodes 7604, 7605, 7606 en 7609)
3. Sectie Centrum-Oost (postcodes 7607 en 7601.)

De secties zijn begrensd door duidelijke grenzen, namelijk het Kanaal Almelo-Nordhorn en de spoorlijn die loopt vanuit Wierden richting Borne.

De themagroep heeft bij de samenstelling van de nieuwe Kerkenraad alvast ruimte gelaten voor de mogelijke aanstelling van drie sectiegerichte ouderlingen/diakenen, zodat hier een directe link kan ontstaan voor het idee van 'presentie in de wijken'. Enkele kanttekeningen die de themagroep maakt welke van belang zijn voor o.a. de themagroep Onderdak:

- Er is een andere indeling in secties mogelijk. Hoe meer secties er ontstaan, hoe lastiger het zal worden om dit bestuurlijk en organisatorisch goed en duidelijk te regelen.
- De keus kan ook gemaakt worden om in het geheel geen sectie-indeling te maken. Dat is organisatorisch gezien wellicht het eenvoudigst en komt misschien het dichtst bij het begrip 'loslaten en opnieuw beginnen'.
- De themagroep wijst op de keuzes die gemaakt zijn in de nieuwgevormde protestantse gemeenten van Deventer, Enschede en Hengelo. In Deventer en Enschede werd aanvankelijk ook gedacht vanuit een wijkgerichte benadering, maar al vrij snel is deze gedachte daar losgelaten. Hengelo heeft van meet af aan helemaal geen wijkgerichte indeling gemaakt.
- Mocht besloten worden tot een manier van werken vanuit de verschillende wijken / wijkgebouwen, dan is het goed te vermelden dat Almelo momenteel 9 wijk- of buurtcentra kent. (Dit aantal is echter een onderwerp van discussie binnen de gemeente Almelo). Verder zijn er de verschillende verpleeg- en verzorgingshuizen die als basis kunnen dienen voor pastoraal werk. Dit kan dus heel goed gebeuren zonder dat daarvoor sectiegrenzen moeten worden aangepast. Wel kunnen financieel-organisatorische factoren een rol gaan spelen, gezien het beperkte budget en de beperkte bemensing die daarvoor mogelijk beschikbaar kan komen.
- Helaas neemt het aantal lidmaten in onze kerk snel af. Dat maakt het moeilijk om vast te stellen hoe groot de gemeente straks zal zijn en hoe de verdere demografische gegevens zelf in de nabije toekomst moeten worden geïnterpreteerd en toegepast.

Bijlage 2 samenvatting/commentaar rapport SBM: inventarisatie kerkgebouwen PGA

Project Nummer 2P2201100 Datum 15 februari 2022

SBM Bouw- en Vastgoedmanagers B.V. – Rutger Schunselaar

SBM Bouw- en vastgoedmanager heeft op verzoek van het CvK een inventarisatie gemaakt van maatregelen, die nodig zijn om Grote Kerk, Pniël en De Bleek te laten voldoen aan de wensen en eisen betreffende klimaat, veiligheidseisen en wet- en regelgeving. Daarbij is een budgetraming opgesteld voor de dan benodigde werkzaamheden.

Om vergelijkbare becijferingen te krijgen is voor elk gebouw uitgegaan van dezelfde uitgangspunten en werkzaamheden. Alleen de omstandigheden en mogelijkheden zijn per gebouw verschillend.

Voor de opdrachtschrijving en benoeming van de beschouwde aspecten verwijzen we naar het rapport.

De onderzochte hoofdpunten zijn: Klimaat, Energie, Brandveiligheid en Gebruikseisen.

We noemen hierbij specifiek het opdracht vereiste van 300 tot 350 bezoekers per gebeurtenis.

opm. over de Intro: 1] Het doel, naar één kerkgebouw, staat niet in onze opdracht. 2] Niet de Pniël, maar de NOACH is onze jongste kerkzaal. Het SBM rapport is op dit punt aan te passen.

Samengevat komt SBM voor die hoofdaspecten tot de volgende uitgangspunten en consequenties:

Algemeen: Vloerverwarming is hier bedoeld vanwege de vrije indeelbaarheid die men voorstaat. Niet vermeld, maar wel belangrijk te noemen, is dat het uitgangspunt van deze vloerverwarming niet is om als hoofdverwarming te dienen. De toe te passen verwarming zou slechts gaan voor 10°C à 12°C als stabiele basistemperatuur. Tijdens gebruik zal dan de luchtverwarming/-verversing de temperatuur in de zalen op een behaaglijke temperatuur moeten brengen. Eigenlijk een soort “vorstvrij houden” dus via de vloer.

Voor Pniël en De Bleek omvat het advies de toepassing van ventilatie/luchtverversing met warmteterugwinning, waarbij de buitendelen van de installaties op het lage dak worden geplaatst. Een vergelijking met een eenvoudige vernieuwing naar een gewoon ventilatiesysteem zou hier op zijn plaats zijn om de rentabiliteit te kunnen bepalen.

Een punt van aandacht is dat de algehele staat van onderhoud niet is beoordeeld. Evenmin is een soort herijking van het MJOP uitgevoerd.

1. Klimaat (overig)

- a. Luchtverversing: om aan de eisen te voldoen dient een bepaalde hoeveelheid binnenlucht per tijdseenheid te worden verversed
 - i. de Grote Kerk kan hierin niet worden aangepast vanwege de monumentale status. Lucht wordt nu aangezogen uit de binnenruimte en verwarmd weer ingeblazen.
 - ii. in de Pniël zou mechanische ventilatie, met warmteterugwinning, kunnen plaatsvinden middels een unit die op het lage dak geplaatst wordt.
 - iii. dat geldt ook voor de Bleekkerk. Plaats en leidingen voor de unit is wel een aandachtspunt.

2. Energie

- a. de buitenschil van een gebouw dient te voldoen aan isolatie-eisen
 - i. Isolerende maatregelen zijn in de Grote Kerk niet mogelijk (monument) en worden eigenlijk zelfs afgeraden. Voor (aanvullende) verwarming wordt gedacht aan vloerverwarming in de zijbeuken (2x ~100m²)
 - ii. Voor de Pniël is hier veel mogelijk: isolerende beglazing, voor- of achterzetramen, spouwmuur- en dakisolatie, naad- en kierdichting.
Daarnaast het vervangen van de buizenverwarming door vloerverwarming op de huidige vloer.
 - iii. De Bleek bestaat uit 2 delen: Voorop staat de kerk(zaal) en daarachter de aanbouwen. De kerk, gemeentelijk monument, is niet te isoleren anders dan met voor- of achterzetramen. Op en aan de bijzalen, keuken e.d., is isolatie aan te brengen. Daarmee dient natuurlijk gewacht te worden of en wanneer groot onderhoud of renovatie wordt uitgevoerd.

3. Veiligheid

- a. brandveiligheid:
 - i. Grote Kerk: de brandbestrijdingsmiddelen en aanduidingen dienen te worden vernieuwd c.q. gemoderniseerd
 - ii. Pniël en De Bleek: aanpassen brandbestrijdings- en brandmeldinstallaties.
- b. vluchtwegen:
 - i. Grote Kerk: de vluchtroutes moeten worden aangepast aan de huidige eisen. Onder andere voor gebruik door mindervaliden.
 - ii. In de Pniël moet een nieuw ontruimingsplan en vluchtwegmarkering komen
- iii. De Bleek wordt in dit verband niet genoemd.

4. voorzieningen en comfort

- a. sanitaire voorzieningen
 - i. In de Grote Kerk zijn onvoldoende toiletten aanwezig voor de gewenste aantallen bezoekers. Hiertoe dient in het souterrain het aantal toiletten te worden uitgebreid (naar 4V + 4M + 1 MiVa, een volwaardig toilet voor mindervaliden)
 - ii. In Pniël en Bleek zijn, hoewel gedateerd, voldoende toiletten.

De budgetramingen

Algemeen: Voor de goede orde zij nadrukkelijk vermeld dat dit globale ramingen zijn, opgesteld na inventarisatie en ampel onderzoek ter plaatse! Bedragen en hoeveelheden zijn niet diepgaand inhoudelijk getoetst op volledigheid en realiteitszin, vandaar de naam budgetraming.

post nr. (o.a.)	Globale raming Grote Kerk Omschrijving	kale kosten	raming incl overhead	raming incl btw
0.5 1.1 2.3 4.3	vloerverwarming zijbeuken ~200m ²	€ 72.000	€ 87.000	€ 105.000
5.3	uitbreiding sanitair & brandblusmiddelen	€ 15.000	€ 18.000	€ 21.000
	div. "klein" werk / onvoorzien	€ 7.000	€ 8.000	€ 10.000
		€ 94.000	€ 113.000	€ 136.000

* bedragen voor het overzicht afgerond op €1000

betreft alléén vloerverwarming zijbeuken en uitbreiding sanitair (indien mogelijk!)

Luchtbehandeling NIET opgenomen

[transparante] compartimentering NIET opgenomen; óók niet eventuele voor- of achterzetramen géén realistische energiebesparende maatregelen mogelijk

Uitbreiding van het sanitair in het souterrain lijkt mogelijk; een nieuwe MiVa echter niet. Door de huidige voorziening onder de toren wordt "op papier" voldaan aan de eisen.

Aanvullend onzerzijds:

- De ondergrond van de houten vloeren in de zijbeuken is zand. Waarschijnlijk bij de restauratie in 1955 zo aangepast. Daardoor is het aanbrengen van een geïsoleerde, verwarmde vloer technisch vrij eenvoudig te realiseren. In het schip is al vloerverwarming aanwezig.
- Constant hogere temperatuur dan nu betekent meer ingesloten vocht, wat nadelig kan zijn voor het dak en gebintwerk (houtrot, schimmel, ongedierte), waar de temperatuur lager is.
- Meer en langer warmte in de kerk kan ook gevaarlijk zijn voor de conditie van het oude, grote orgel. Met name de houten omkasting daarvan en het pijp- en ladenwerk.
- Meer vloerverwarming betekent ook meer energiebehoefte terwijl energetisch isoleren bij de Grote Kerk uitgesloten is. De huidige energiebehoefte bij gebruik is nu al hoog.
- De luchtbehandeling installatie zou nu al geschikt zijn om overtollig vocht uit de afgezogen lucht te halen vóórdát deze weer ,verwarmd, de kerk wordt ingeblazen. Nog te onderzoeken.
- Vluchtplan vereist in deze situatie de fysieke inzet van deskundig personeel (vrijwillig of betaald) omdat sommige vluchtwegen gecontroleerd ontsloten en begeleid moeten worden.

post nr. (o.a.)	Globale raming Priël omschrijving	kale kosten	raming incl overhead	raming incl btw
2.3 4.3	vloerverwarming kerkzaal ~400m2	€ 110.000	€ 133.000	€ 161.000
2.1 2.7 3.1 4.7	schil isolatie en vernieuwing	€ 146.000	€ 176.000	€ 214.000
5.7	installaties	€ 37.000	€ 44.000	€ 54.000
	div. "klein" werk / onvoorzien	€ 38.000	€ 46.000	€ 55.000
		€ 331.000	€ 399.000	€ 484.000

* bedragen afgerond op €1000

omvat uitgebreide vloerrenovatie en vloerverwarming met gebruik van de huidige aanvoerleidingen.

omvat opwaardering luchtbehandeling naar wenselijk/vereist

omvat isolatie gehele schil (daken en wanden) naar mogelijk/wenselijk

toepassing energieopwekking NIET opgenomen

Is renovatie woning opgenomen?? Neen.

Aanvulling onzerzijds:

- Vloerverwarming is nodig en wordt mogelijk omdat, vanwege de vrije indeelbaarheid, men overweegt de banken met de bijbehorende buisverwarming weg te (laten) halen. Zie verder hiervoor bij Algemeen.
- De huidige installaties zijn vrij nieuw en al aanpasbaar aan andere warmtevraag vloerverwarming.
- Schilisolatie, ook van het dak van de kerkzaal, is wenselijk en mogelijk omdat van dit gebouw uit 1963 het dak en de muren niet extra geïsoleerd zijn en de ramen van de kerkzaal in enkel glas zijn uitgevoerd.
- Door toepassing van ventilatie met warmteterugwinning kunnen de exploitatiekosten van vloerverwarming wel eens meevallen.
- Het dak en de zuidgevel van de kerkzaal vol leggen met zonnepanelen is mogelijk onder voorbehoud van nadere controle van de dakconstructie. Hierbij is zelfs de toepassing van energieopslag in accu's denkbaar.

post nr. (o.a.)	Globale raming De Bleek omschrijving	kale kosten	raming incl overhead	raming incl btw
0.5 1.3 2.3 4.3 6.5	vloerverwarming kerkzaal ~260m2	€ 102.750	€ 124.000	€ 150.000
2.1 2.7 3.1 4.7	schil isolatie en vernieuwing	€ 23.720	€ 28.000	€ 34.000 ⁵²
5.7	installaties	€ 49.750	€ 60.000	€ 72.000
	interieur (binnendeuren & nwe keuken)	€ 27.700	€ 33.000	€ 40.000
	div. "klein" werk / onvoorzien	€ 41.000	€ 49.000	€ 60.000
		€ 244.920	€ 294.000	€ 356.000

* bedragen afgerond op €1000

omvat uitgebreide vloerrenovatie en vloerverwarming

omvat opwaardering luchtbehandeling naar vereist

omvat isolatie schil aanbouwen (daken en wanden) naar

mogelijk/wenselijk

omvat géén isolerende maatregelen kerkzaal c.a.

toepassing energieopwekking NIET opgenomen

omvat (kostbare) vloerafwerking kerkzaal

omvat géén uitbreiding capaciteit (blijft beperkt tot
~240pp)

De binnendeuren zijn speciaal voor dit gebouw ontworpen en gemaakt. Vernieuwen achten we daarom niet opportuun.

Aanvulling onzerzijds:

- Het vereiste van 300 á 350 personen in de kerkzaal wordt hier lang niet gehaald. Uitbreiding is niet mogelijk omdat je een monumentale kerkzaal simpelweg niet kunt oprekken.

- b) Over de verwarming hinkt het rapport op 2 gedachten. Aanvankelijk wordt (2x) alleen geadviseerd de huidige radiatoren (het theoretisch rendement daarvan is relatief laag.) te vervangen. Vrije indeelbaarheid van de kerkzaal is hier al mogelijk. Zie verder hiervoor bij Algemeen.
- c) Door toepassing van ventilatie met warmteterugwinning kunnen de exploitatiekosten van vloerverwarming wel eens meevallen.
- d) Schilisolatie, van de bijgebouwen, is nodig om het gebouw minder energiebehoefstig te maken. Bij verhoogd gebruik van deze ruimten na het verlaten van de Grote Kerk zal deze investering zich kunnen terugverdienen.
- e) Isoleren van de kerkranden kan (alleen) met voor- of achterzetramen die, mede i.v.m. het onderhoud, beweegbaar moeten blijven
- f) Het gebouw is geen eigendom van de PGA. Zoals elders in ons "Onderdak" rapport voorgesteld zou investeren door de PGA in dit gebouw nu nog niet voorkeur genieten.
- g) eigen energieopwekking is niet onderzocht of overwogen. Bij grootschalige verbouwing liggen hier wel mogelijkheden.

Algemeen over de drie gebouwen.

1] Er is, op aanraden van **SBM**, alleen gekeken naar de toepassing van (meer) vloerverwarming. Daarom is niet uitgewerkt dat er bruikbare alternatieven zijn, die met name in monumentale gebouwen elders tot bruikbare en minder ingrijpende oplossingen hebben geleid.

2] De gevraagde vloerverwarmingen komen eigenlijk alleen voort uit de wens tot vrije indeelbaarheid van de kerkzaal-ruimten. Of dat werkelijk nodig, handig en economisch juist is is niet een punt van afweging geweest. De themagroep benadrukt dat het hier alleen is opgenomen voor de onderlinge vergelijkbaarheid van de gebouwen,

3] Het grote verschil in de drie kostenramingen zit 'm eigenlijk alleen in het ontbreken van mogelijkheden in de Grote Kerk en (deels) De Bleek. In de advisering over De Pniël wordt deze feitelijk geheel grondig opgewaardeerd naar het gewenste niveau. Voor Grote Kerk (en Bleek) komen er nog flink wat kosten bij om aan de vereisten en gebruikswensen, verwoord door de andere themagroepen, enigermate tegemoet te komen. Van De Bleek is een globaal plan besproken, maar niet voorzien van een kostenraming. Voor Grote Kerk zou, om een echte vergelijking te kunnen maken, een globaal plan van eisen en een globale kostenraming opgesteld moeten worden.

Dan nog een toevoeging over energiegebruik:

De Pniël staat in de Ossenkoppelerhoek. Een al wat oudere wijk met relatief hoge bebouwingsdichtheid. Daarom komt deze wijk waarschijnlijk als een van de eerste in Almelo in aanmerking om gasloos te worden. Dat opent weer kansen om de eigen energieopwekking uit te breiden door toepassing van een Water/Water installatie die warmte uit de bodem haalt. Juist bij de, erg lage, gevraagde vloertemperatuur een uitstekend alternatief voor het gebruik van gas of stroom voor directe waterverhitting. Die mogelijk heeft De Bleek in principe ook. Bij de Grote Kerk & Schouw is die optie denkbaar, maar weinig realistisch omdat eigen stroomopwekking uitgesloten is.

Zie vooral ook: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/subsidie-instandhouding-rijksmonumenten/nieuws/2021/11/24/88-miljoen-euro-voor-verduurzaming-van-rijksmonumenten>